

Etnicitet i socialt arbete

EN KVALITATIV STUDIE AV ETNICITETENS BETYDELSE I
SAMBAND MED SOCIALA BARNAVÅRDSUTREDNINGAR

Mia Karlsson Kristoffersson & Anna Hermansson

Socionomprogrammet

Socialt arbete – Examensarbete – 15 hp, termin 6 – 2016

Hälsöskolan – Jönköping University

Förord

Vi vill i detta förord börja med att rikta ett stort tack till de socialsekreterare som tagit sig tid och deltagit i vår studie samt våra ”piloter” som testat studien. Vi vill även rikta ett särskilt tack till vår underbara handledare, Monika Wilinska, som stöttat och guidat oss stundtals förvirrade studenter. Till sist vill vi rikta ett varmt tack till våra familjer som stöttat oss i denna stressiga period med allt från korrekturläsning i tid och otid till en färdiglagad middag på kvällen.

Mia Karlsson Kristoffersson & Anna Hermansson

Hälsohögskolan, Jönköping University, 2016-06-09

Abstract

Sweden is nowadays a multicultural society. This also means that Swedish social services increasingly come in contact with ethnic minority families. This study aims to examine the ways in which social workers consider and talk about the clients' ethnic background in relation to child welfare cases. Further, the aim is to reveal the ways in which ethnicity is done and reproduced in social work practice. To reach this goal, a qualitative vignette study is applied. The research participants, Swedish social workers in the field of children and family, were invited to focus groups interviews and asked to react to vignettes constructed around three notices of child abuse. Different focus groups received vignettes with different names of the child: Erik represented ethnic majority name, while Ali represented ethnic minority name. The application of qualitative content analysis resulted in the differentiation of the following themes: worry, description of the case and construction of the family. The results in this study demonstrate that depending on the child's name, social workers viewed the case and the family differently and ascribed different levels of worry to their respective cases. These findings are discussed through the perspective of social constructionism and the concept of ethnicity as being socially constructed to demonstrate the mundane ways in which ethnicity is constructed in social work practice. This study emphasizes the complexity and challenges that may accompany social work practice with ethnic minority families.

Keywords: child welfare, ethnicity, minority families, majority families and social work.

Sammanfattning

Sverige är nu ett mångkulturellt land vilket gör att etniska minoritetsfamiljer i allt större utsträckning kommer i kontakt med svenska socialtjänsten. Detta examensarbete syftar till att undersöka hur socialsekreterare tar hänsyn till och resonerar kring klientens etniska tillhörighet när denna gör sin bedömning inför en social barnavårdsutredning, och hur de genom detta gör och reproducerar tankar om etnicitet. För att nå denna kunskap har en kvalitativ vinjettstudie i form av fokusgrupper genomförts. Deltagarna i fokusgruppen, var socialsekreterare verksamma inom området Barn och Familj, som under fokusgrupptillfället fick ta ställning till tre orosanmälningar där klientens etnicitet belystes genom namnet i vinjetten. Erik är de namn som fick symbolisera den etniska majoritetsfamiljen och Ali är namnet som symboliserar den etniska minoritetsfamiljen. Utifrån socialsekreterarnas uttalanden har det gått att urskilja tre teman, oro, bilden av ärendet och familjen, som alla beskriver hur socialsekreterarna genom sina uttalanden gör etnicitet. Dessa teman tolkas sedan utifrån en socialkonstruktivistisk syn på etnicitet och kopplas samman med tidigare forskning på området. Resultatet av denna studie är att det finns en skillnad i hur socialsekreterare bedömer ärendet utifrån klientens namn och etniska tillhörighet. Slutsatsen av studien är därmed att etnicitet görs genom hur socialsekreterarna benämner familjen, ärendet och sin oro om pojken genom sättet de resonerar kring ärendet.

Nyckelord: barnavård, etnicitet, minoritetsfamiljer, majoritetsfamiljer och socialt arbete.

Innehåll

1. Inledning.....	1
1.1 Problemformulering	1
1.2 Syfte och frågeställning.....	2
2. Bakgrund	2
2.2 Tidigare forskning	2
2.2.1 Etniska minoritetsfamiljers utmaningar	2
2.2.2 Etniska minoritetsfamiljer och socialtjänsten	3
3. Teoretisk ansats	5
3.1 Social konstruktionism	6
3.2 Etnicitet	6
3.2.1 Etnicitet som begrepp.....	6
3.2.2 Etnicitet i samband med socialt arbete	7
4. Metod	9
4.1 Kvalitativ metod	9
4.2 Datainsamlingsmetod	10
4.2.1 Vinjett som metod	10
4.2.2 Fokusgrupp som metod	12
4.3 Urval och bortfall	13
4.3.1 Urval.....	13
4.3.2 Bortfall	13
4.4 Analysmetod.....	14
4.4.1 Innehållsanalys	14
4.4.2 Analysprocessen, kodning och tematisering	15
4.5 Reliabilitet och validitet	16
4.6 Etiska överväganden	17
4.7 Begreppsliga begränsningar	18

5. Analys och Resultat.....	18
5.1 Oro.....	19
5.1.1 Likheter	19
5.1.2 Olikheter.....	20
5.1.2.1 Sammanfattning	22
5.2 Bilden av ärendet.....	23
5.2.1 Likheter	23
5.2.2 Olikheter.....	24
5.2.2.1 Sammanfattning	26
5.3 Familjen.....	26
5.3.1 Olikheter.....	26
5.3.1.1 Sammanfattning	30
6. Diskussion och Slutsats	30
6.1 Resultatdiskussion och slutsats	30
6.2 Metoddiskussion.....	32
Referenser.....	34
Bilagor.....	37
Bilaga 1.	37

1. Inledning

1.1 Problemformulering

Runt om i världen rör sig människor mellan olika länder, en del tvingas fly undan förföljelse, men många flyttar av andra skäl. Dessa skäl kan exempelvis handla om arbete, studier eller bilda familj i ett annat land. Migration har ofta en central betydelse för utvecklingen i både de länder som individerna lämnar och de länder som de valt att flytta till (Spehar & Berg, 2011). Sverige har genomgått en förändring från att vara ett immigrationsland till att vara ett mångkulturellt samhälle. Synen på minoritets- och majoritetsbefolkningen i Sverige har gått från att på 60-talet knappt existera i politiska diskussioner om immigration till att idag vara en stor del genom de integrationspolitiska diskussionerna (Sandberg, 2010). Antalet asylsökande i Sverige har de senaste tre åren ökat markant och har mellan 2014 och 2015 närmast fördubblats (Migrationsverket, 2016). Denna ökade invandring gör att fler familjer med en annan etnisk bakgrund än svensk kommer i kontakt med den svenska socialtjänsten i större utsträckning än tidigare (Socialstyrelsen, 2010).

I Socialtjänstlagens 5 kap 1§ 1p (Svensk lag, 2015) står det att socialnämnden skall verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden. Utifrån vad som beskrivits ovan där Sverige går mot att bli ett alltmer mångkulturellt samhälle är det av intresse att undersöka huruvida socialsekreterare tar hänsyn eller inte tar hänsyn till klientens kulturella och etniska tillhörighet när denne gör sin bedömning i samband sociala barnavårdsutredningar. Därför är det intressant att undersöka hur etnicitet erkänns som en variabel i bedömningen av sociala barnavårdsutredningar och hur detta påverkar utredningarna.

Fältet Barn och Familj är en lämplig arena för att titta på hur socialsekreterare resonerar kring etniska minoriteter i förhållande till sociala barnavårdsutredningar (Barn 2007). Att titta på hur just den etniska tillhörigheten påverkar sociala barnavårdsutredningar är av intresse då familjer som kommer i kontakt med socialtjänsten är utsatta i mötet med myndigheten. Därför är det av största vikt att socialtjänsten gör bedömningar av familjer för att fastställa att inget barn far illa samt att ingen familj utsätts för onödiga ingrepp (Andersson & Sallnäs, 2012).

Det finns faror med att erkänna etnicitet och kultur som en stor del i bedömningen av klienten samtidigt som det är en fara att inte ta hänsyn till de kulturella och etniska skillnaderna mellan klientgrupperna. Med kulturrelativistiska glasögon är risken stor att socialsekreteraren, i bedömning av ett barns situation, rättfärdigar sitt handlande med hänsyn till klientens etnicitet istället för barnets faktiska behov. Om hänsyn inte tas till klientens etnicitet, eurocentriskt perspektiv, finns risken att socialsekreteraren reproducerar de svenska samhällets normer kring vad som är rätt eller fel, vilket kan leda till förtryck av minoriteter (Korbin, 1991). Dominelli (1998) menar att många socialsekreterare faller på att de inte erkänner etnicitet som en viktig aspekt i utredningar av barns behov, vilket benämns som colour-blind approach.

En annan viktig aspekt kring hur socialsekreterarna hanterar sina klienter med etnisk majoritetsbakgrund är att de genom sitt handlande "gör" etnicitet. Etnicitet är ett socialt konstruerat begrepp som byggs upp av både den etniska gruppens självidentifikation samt hur andra benämner och agerar jämt mot den gruppen (Fenton, 2010). Socialsekreterarna "gör" alltså etni-

citet genom sitt sätt att bedöma klienter som tros tillhöra etniska minoritetsgrupper. Hur etnicitet görs kommer i denna studie kopplas till en socialkonstruktivistisk syn på begreppet etnicitet.

Mot bakgrund av denna inledning är det därmed intressant att undersöka på vilket sätt socialsekreterare benämner och resonerar kring sin klients etniska tillhörighet i sociala barnavårdsutredningar och ifall detta påverkar bedömningen. Denna studie undersöker detta genom en vinjettstudie där socialsekreterare får läsa tre fiktiva orosanmälningar och diskutera dessa i två fokusgruppintervjuer varav en fokusgrupp innehöll fyra socialsekreterare och den andra två.

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med denna studie är att undersöka hur socialsekreterare tar hänsyn till och resonerar kring klientens etniska tillhörighet när denna gör sin bedömning inför en social barnavårdsutredning och hur de genom detta gör och reproducerar tankar om etnicitet.

Detta skall undersökas genom nedanstående frågeställning:

- Hur görs etnicitet i samband med sociala barnavårdsutredningar?

2. Bakgrund

2.2 Tidigare forskning

För att få ett grepp om kunskapsläget inom området som denna studie undersöker presenteras här tidigare forskning. Fokus ligger på forskning om etniska minoritetsfamiljer och de utmaningar de kan möta i kontakt med majoritetssamhället samt den problematik som kan uppstå när etniska minoritetsfamiljer kommer i kontakt med myndigheter såsom socialtjänsten.

2.2.1 Etniska minoritetsfamiljers utmaningar

Kriz och Skivenes (2010 & 2012) har i två studier undersökt vilka utmaningar etniska minoritetsfamiljer möter i kontakt med samhället. De har genom intervjuer med socialarbetare i flera olika länder tagit reda på socialarbetarens syn på etniska minoritetsfamiljers största utmaningar i kontakten med omgivande samhället. I Kriz och Skivenes (2010) intervjustudie undersöker de hur socialarbetare i Norge och England beskriver de utmaningar som etniska minoritetsfamiljer står inför när de uppfostrar sina barn. I en studie skriven av samma författare två år senare berör de istället barnets situation (Kriz och Skivenes, 2012). Studierna kommer fram till att etniska minoritetsfamiljer möter flera stora utmaningar i både England och Norge.

En av utmaningarna är en kulturell utmaning som beskrivs av socialarbetarna i båda länderna som de svårigheterna som det innebär att bo i ett annat land, anamma den nya kulturen och dess värderingar samt att samtidigt ha livserfarenheter och kulturella värderingar ifrån ett annat land i bagaget. Detta gör att föräldrarna kan stöta på problem när de skall sammanföra dessa två kulturer under uppfostrandet av sina barn (Kriz och Skivenes, 2010). Denna utmaning medför en stor risk för isolering samt en krock mellan till exempel föräldrarnas uppfostran av sina barn och samhällets syn på barnuppfostran. Socialarbetare i både Norge och England menar att detta kan leda till att dessa etniska minoritetsföräldrar har en svårighet i att de inte vet hur de skall uppfostra och disciplinera barnen i det samhälle de nu lever i (Kriz och Skivenes, 2010).

En annan utmaning som framhävs i båda studierna (Kriz och Skivenes, 2010 & 2012) är den angående brist på språkliga kunskaper. I Norge upplever socialarbetarna att en brist på språkliga kunskaper leder till svårigheter i integration för etniska minoritetsfamiljer då det blir svårt att lära känna samhället de lever i. I England framhäver socialarbetarna istället att bristen på språklig skicklighet blir en barriär i vägen för att nå sociala tjänster vilka kan hjälpa familjen om behov finns (Kriz och Skivenes, 2010). Denna utmaning angående språket kan också kopplas till föräldrarnas kunskap om och förmåga att navigera i det samhället de lever i, vilket är nödvändig kunskap för att familjen skall bli socialt integrerade i samhället (Kriz och Skivenes, 2012). Norska socialarbetare framhävde i studien hur bristen på kunskap blir synlig när dessa föräldrar är i behov av hjälp från samhället (Kriz och Skivenes, 2010).

En utmaning som särskiljer länderna är att de intervjuade socialarbetarna i England såg rasism och fördomar som den största utmaningen för etniska minoritetsfamiljer. Däremot framhävde inga av de intervjuade socialsekreterarna i Norge rasism och fördomar som en utmaning (Kriz och Skivenes, 2010). Bland socialarbetarna i England finns en oro att etniska minoritetsbarn är orättvist behandlade och att de inte får samma möjligheter som andra barn. Bland dessa socialarbetare nämndes specifikt rasism som ett bekymmer för etniska minoritetsbarn. Rasism är tätt sammanlänkat med fördomar och diskriminering. Socialarbetare menar att rasism och orättvis behandling kan resultera i att individen inte inkluderas eller integreras i samhället. I Norge däremot nämnde aldrig socialarbetarna rasism och fördomar som en utmaning (Kriz och Skivenes, 2012).

Slutsatsen Kriz och Skivenes (2010) drar av sin studie är att i England och Norge hanteras mångkulturalism och barnskydd på olika sätt. I England var socialarbetarna mer förtryckfokuserade men istället relativt ofokuserade på svarta och etniska minoritetsbarns välfärd i en vidare mening. I Norge däremot hade socialarbetarna ett mera barnfokuserat perspektiv men samtidigt var det relativt förtryck- och rasismblint. I studien genomförd två år senare (Kriz & Skivenes, 2012) framkommer ett liknande resultat där socialarbetare i England fortsatt lägger fokus vid familjen i relation till samhället i kontrast till socialarbetarna i Norge som anammar ett mer barnfokuserat perspektiv.

2.2.2 Etniska minoritetsfamiljer och socialtjänsten

I en kvantitativ studie (Álvarez-Pérez, Fernández-Borrero & Vázquez-Aguado 2014) framkommer det att socialarbetare i Andalusien, Spanien, har en hög nivå av kulturell kompetens men låga nivåer av medvetenhet och motivation inför kulturella möten. Slutsatsen i denna studie är att socialarbetarna besitter en teoretisk kunskap om interkulturella möten men att denna kunskap inte omsätts i praktisk handling vilket krävs för att förstå etnicitetens roll i kontakten med sociala myndigheter. I tillägg till detta konstateras det i en kvalitativ studie (Sawrikar, 2014), genomförd i Australien, att australiensiska socialarbetare inte tycks inneha den kulturella kompetens som är nödvändig då de i bedömningen av etniska minoritetsbarn tar ytterst lite hänsyn till familjens etniska bakgrund. Studien undersöker hur socialarbetare bedömer fall där etniska minoritetsfamiljer rapporteras ha bristfällig uppsyn över sina barn. I de djupintervjuer som görs framkommer det att institutionella fördomar kring hur tillsynen av barn bör se ut är starkt kopplade till majoritetsbefolkningens kulturella normer (Sawrikar, 2014). Synen på barnuppfostran är starkt kopplad till de kulturella normer som finns kring

barnuppfostran vilket kräver att socialarbetaren innehar god etnisk sensitivitet parallellt med etnisk relativitet, det vill säga att hen bedömer och reagerar på fallet i den utsträckning som krävs (Sawrikar, 2014).

I en annan studie (Sandberg, 2010) belyses socialarbetarnas förhållande till etniska minoritetsungdomar över tid. I denna litteraturöversikt är syftet att presentera, beskriva och kritiskt granska den offentliga och vetenskapliga diskursen som behandlar socialt arbete i förhållande till etniska minoritetsungdomar. Etniska minoritetsungdomar har många gånger framställts som ett problemområde som innehåller flertalet dilemman. Ett av dessa dilemman är socialarbetarens upplevelser av svårigheter i samband med kulturkrockar och brister i den egna kulturkompetensen. Detta bekräftas enligt av klienter med etnisk minoritetsbakgrund som upplever brister i myndigheters arbetssätt och bemötande (Sandberg, 2010).

En förändring har skett över tid, där Sverige har gått från att vara ett invandringsland till att vara ett mångkulturellt samhälle. Synen på minoritets- och majoritetsbefolkningen har gått från att på 60-talet knappt existera i politiska diskussioner om invandring till att idag vara en stor del genom de integrationspolitiska diskussionerna (Sandberg, 2010). Under 1940- och 1950-talen fick folkhemmet en betydande roll för hur etniska minoritetsgrupper skulle behandlas. Den svenska välfärdsstaten skulle omfatta alla invånare vilket bidrog till ett starkt krav på anpassning och allas skyldighet att bli svenskar. Det är inte förrän senare på 60-talet som frågan om riktade insatser till etniska minoritetsgrupper hamnade i fokus då det konstaterades att de som invandrat till Sverige ligger långt ifrån svenskarna ur en kulturell aspekt. Dessa riktade insatser syftar till att assimilera invandrarna i de svenska samhället utan tvångsåtgärder. Idén med riktade insatser till etniska minoritetsgrupper med hänsyn till deras kultur är därmed inte ny utan har diskuterats i över 35 år (Sandberg, 2010).

Trots detta ställer sig en stor del av den forskning som Sandberg (2010) presenterat kritisk till begreppet kulturkompetens. Kritiken till begreppet kulturell kompetens framgår tydligast genom forskarnas betoning på att det kan bidra till skapandet av stereotypa bilder av medlemmarna i en kultur. Även om kulturell kompetens inte syftar till detta finns risken att socialarbetaren i tron om att denne handlägger individen med hänsyn till individens kultur istället läser in den stereotypa föreställningen om kulturen. Forskare såsom Soydan, Jergeby, Olsson och Harms-Ringdahl (1999) lyfter också kritiken mot kulturaliseringen och dess överdrivna fokus på klientens kulturella tillhörighet.

Precis som att Sandberg (2010) ställer sig kritisk till begreppet kulturkompetens lyfter Herz (2012) i sin studie fram komplexiteten i begreppet kulturkompetens. Kulturkompetensen handlar i grunden om en kategorisering av "de andra", i detta fall "icke-svenskar", som antas behöva särskilt stöd för att väga upp det "kulturalistiska underskottet". Arbetet med kulturkompetens förmodas därmed kräva en viss kompetens för att förstå och möta den kultur som klienten förväntas tillhöra. En kultur som får en avvikande och säregen ställning vilken kräver särskilda insatser. För att kunna tillgodose dessa behov kan socialsekreterare idag anställas för att just specifikt tillgodose detta behov. Något som är intressant i relation till detta och som lyfts ytterligare är att klienterna som antas ha detta behov inte själva värdesätter denna kulturkompetens såsom socialsekreterarna gör (Herz, 2012).

I en komparativ studie (Soydan 1995) mellan Sverige och England tydliggörs det hur socialarbetare resonerar och bedömer ett fall med en etnisk minoritetsfamilj jämfört med hur de resonerar när familjen tillhör majoritetsbefolkningen. I Sverige visar resultatet på att de svenska socialarbetarna antar ett etnocentriskt förhållningssätt i bedömningen av ärendet. Detta innebär att de inte lägger någon vikt vid klientens kulturella tillhörighet utan gör bedömningen baserad på majoritetsbefolkningens värderingar och normer kring barnuppfostran, vilket kan kopplas till den beskrivning Sawrikar (2014) gör av hur socialarbetare i Australien bedömer etniska minoritetsfamiljer. Socialarbetarna i England antar istället ett kulturrelativistiskt förhållningssätt vilket innebär att de tar hänsyn till klientens kulturella tillhörighet i mötet och bedömningen av denna (Soydan, 1995). Det finns stora barnmisshandelsfall i England med etniska minoritetsbarn vilket kan resultera i att socialarbetarna omedvetet kan ta detta i beaktning vid bedömning av fall med etniska minoritetsfamiljer. Dessa historiska händelser kan alltså påverka på vilket sätt socialarbetare ser på ras, kultur och etnicitet i deras kontext vilket är viktigt att ha i åtanke när socialarbetares bedömning av etnicitet i sociala barnavårdsutredningar studeras (Barn, 2007).

I en komparativ vinjettstudie mellan fem länder, England, Sverige, USA, Danmark och Tyskland, undersöks det hur dessa fem länder bedömer ett fiktivt barnavårdsärende i förhållande till familjens etnicitet. Det framkommer i studien att alla fem länder sätter barnet i fokus då deras första steg är att skydda barnet från skada samt att första steget i utredningen är att ta kontakt med familjen och diskutera situationen (Williams & Soydan, 2005). Till skillnad från studien utförd av Soydan (1995) visar denna studie (Williams & Soydan, 2005) på att det är små skillnader mellan hur länderna bedömer fallen utifrån klienternas etnicitet. Det enda som går att utläsa är att det i några av länderna görs särskilda överväganden samt att det finns specifika handlingsalternativ som förekommer i kontakten med etniska minoritetsfamiljer.

I en aktuell studie (Eliassi, 2014) undersöks det hur socialarbetare i Sverige benämner och resonerar kring invandrarklienters sociala problem. I kontrast till det Soydan (1995) kommit fram till i sin studie, att socialarbetarna i Sverige antar ett etnocentriskt förhållningssätt i bedömningen av ärendet, visar istället denna studie (Eliassi 2014) att de svenska socialarbetarna inte bara ser kulturella skillnader utan också framhäver dem i bedömningen och resonemanget kring ärendet. Genom att socialarbetarna förklarar klientens sociala problem via dennes kultur och etnicitet, riskerar andra viktiga faktorer som arbetslöshet, boendesituation samt ekonomisk status etcetera att exkluderas. Detta är även ett resonemang som Herz (2012) framhäver i sin studie när han presenterar Ålunds (2002) forskning. Det sker en kulturalisering av klientens sociala problem när denne har minoritetshärkomst. Sociala problem hos klienter med minoritetsbakgrund tenderar att kläs i kulturella termer. Kulturaliseringen av de sociala problemen bygger på en essentialistisk syn på kultur, vilket innebär att kultur är något oföränderligt, som varje individ bär med sig och som omöjligt går att frigöra sig från (Ålund, 2002).

3. Teoretisk ansats

Denna studie vilar på en socialkonstruktivistisk grund med etnicitet som en del av den socialt konstruerade verkligheten. Att dessa två teoretiska referensramar valts som grund för detta examensarbete förklaras mot bakgrund av syftet och forskningsfrågan där studien ämnar att

titta på hur etnicitet görs. En förklaring på detta görs bäst genom en definiering på de ovan nämnda teorierna och referensramarna.

3.1 Social konstruktionism

Inom sociologin finns ett flertal teoretiska perspektiv som används för att förklara den sociala verklighet vi lever i (Giddens, 2007). Det finns inte en objektiv sanning om människan och samhället. Vem jag är, vem du är och vilka vi blir tillsammans, hur man kan och hur vi ska agera i samhället, skapas av oss själva i samspelet med varandra vilket är social konstruktivism. Det socialkonstruktivistiska perspektivet utgår från ett kunskapsteoretiskt och ontologiskt antagande. I praktiken betyder det att människors kunskapsvärld byggs upp på ett visst sätt men också att människor gör vissa antaganden om kunskapens natur. Dessa antaganden som människor gör är ontologiskt givna. Detta innebär att tankarna inte prövas innan de används som källa till kunskap. I grunden rör då den sociala konstruktivismen antaganden om vad som är kunskap samt vilka strategier som är lämpliga att använda i det vetenskapliga arbetet (Börjeson, 2009). Den verklighet som uppfattas av individer och samhället som verklig är i själva verket en skapelse av det sociala samspelet mellan individer och i grupper. Den fakta som människan bygger om den sociala verkligheten tenderar till att skilja sig åt mellan olika kulturer men även mellan grupper inom en och samma kultur. Exempelvis konstrueras innebörden av olika begrepp som maskulinitet, femininitet, etnicitet och könsroller med mera i sin kontext (Giddens, 2007).

Att se verkligheten som socialt konstruerad är såväl enkelt som komplext. Att det är enkelt ligger i tankens självklarhet men svårigheten ligger i att tankarna går tvärs emot människans invanda föreställningar. Språket och diskursen är den väg genom vilken människan förstår verkligheten, det går inte att beskriva världen utanför språket (Börjeson, 2009). Världen förstås därmed endast utifrån språket, där språket hjälper oss att ordna och observera världen. Det är alltså genom sättet vi benämner och talar om vår värld som gör vår verklighet. Skulle diskussionen om exempelvis världen ändras och människan ser den utifrån ett annat spektra innebär det att människan skulle behöva tänka om och se världen utifrån det nya spektrat. På så sätt är människans tankar konstruerade i enlighet med de nya kategorier som ingår i människans språkvärld (Börjeson, 2009).

3.2 Etnicitet

3.2.1 Etnicitet som begrepp

Begreppet etnicitet kan kopplas till, tidigare nämnda, social konstruktionism genom att etnicitet är något som skapas och görs i samspel med andra. Etnicitet i sig själv kan och skall därför inte ses som en teori i sig utan kanske istället som ett uttryck för den moderna sociala verklighet vi lever i (Fenton, 2010). Denna sociala värld skapar i materiella och kulturella sammanhang innebörd för begreppet etnicitet. Detta är nödvändigt för att inte förkasta all separation av etnicitet och begreppen rasism samt nationell identitet från det sociala och teoretiska tanke-sättet. Etnicitet blir därmed centralt för den sociologiska fantasin vid strukturering av den moderna världen och klasskulturer med mera (Fenton, 2010).

Etnicitet som term kommer från grekiskans ethnos (folk). Med en nutida definition av etnicitet syftar begreppet på en social relation mellan grupper av människor vilka ser sig själva som kulturellt distinkta i relation till andra grupper (Lindholm Schulz, 2016).

Medlemmarna i denna etniska grupp ser sig själva som kulturellt skilda från andra grupperingar i samhället vilket är en föreställning som ofta delas från omgivande grupper i samhället. Vad som skiljer en viss etnisk grupp från en annan kan exempelvis handla om språk, religion, historia, klädsel och ursprung (Giddens, 2007). Gruppens självidentifikation är i detta sammanhang central. Ytterligare definitioner av etnicitetsbegreppet betonar den dynamiska aspekten, vilket innebär att gruppernas självidentifikation är föremål för förändring i relation till ekonomiska, historiska, sociala och politiska processer. En etnisk grupp egen självidentifikation skapas alltså i samspel med andra etniska grupper och samhället (Lindholm Schulz, 2016). Det förhållande som finns mellan etniska grupper bör förstås som sociala processer och har därmed att göra med social klassificering och grupprelationer. Genom betoningen av gruppernas ömsesidiga kulturella och sociala identifikation, och av identifikationernas föränderlighet, stärks också sambandet mellan politisk-ekonomiska förhållanden och etnicitet. En grupp etniska identitet kan till exempel förstärkas genom upplevelsen av ojämlika politiska och ekonomiska förhållanden inom till exempel ett land, genom den etniska gruppens känsla av utanförskap (Lindholm Schulz, 2016).

I grunden handlar konstruktionen av etnicitet om ett attribut som omfattar alla människor i en befolkning men i praktiken förknippas etnicitet oftast med olika minoritetsgrupper inom en befolkning (Giddens, 2007). Etniska minoritetsgrupper förklaras som grupper vilka har en annan etnisk bakgrund än majoritetsbefolkningen i ett land. Dessa minoritetsgrupper anses vara socialt missgynnade som en följd av att de diskrimineras av majoritetsbefolkningen i de omgivande samhället. Sociologer använder minoritet för att beskriva en gruppns underordnade position i ett samhälle och inte för att beteckna antal. Individer som tillhör minoritetsgrupper upplever sig själva som en grupp vilken är artskild från majoriteten. Vid användningen av begreppet etnisk och etnicitet på detta vis riskerar samhället att skapa en åtskillnad mellan ”vi” och ”dem” där en viss del av befolkningen kommer att betraktas som ”norm” och andra som ”etnisk” (Giddens, 2007).

3.2.2 Etnicitet i samband med socialt arbete

Det finns olika angreppssätt med vilka etnicitet kan göras och hanteras inom socialt arbete. Redan i inledningen lyftes resonemanget (Korbin, 1991), kring att det finns en viss fara med att erkänna etnicitet och kultur som en alltför stor del i bedömningen av klienten fram. Han menar att det finns en fara i att socialsekreterarna inte tar hänsyn till de kulturella och etniska skillnaderna som finns mellan klientgrupperna. I Herz (2012) studie lyfter han fram Dominellis (2008) resonemang kring att socialsekreterarna tror att de helt bortser från klientens etnicitet och kultur vid bedömningar och beslut. Detta trots att bedömningarna påverkas av klientens etnicitet och kultur. Det finns en risk att socialsekreterare tar på sig kulturrelativistiska glasögon vid bedömningen av ett barns situation och rättfärdigar sitt handlande med hänsyn till klientens etnicitet istället för barnets faktiska behov. Om inte hänsyn tas till klientens etnicitet, det eurocentriska perspektivet, finns det en viss risk att socialsekreterarna bidrar till en reproducering av majoritetssamhällets normer vilket kan leda till förtryck av minoriteter (Korbin,

1991). Många socialsekreterare erkänner inte etnicitet som en viktig aspekt i utredningar, colour-blind approach dilemmat (Dominelli 1998), vilket kan leda till att socialsekreterarna landar i det som beskrevs som det eurocentriska perspektivet på etnicitet. När socialsekreteraren tar på sig kulturrelativistiska glasögon kan det tänkas att de tar sina beslut utifrån sin egen kulturkompetens (Korbin, 1991).

Begreppet kulturkompetens definieras genom en uppdelning i tre delar, kulturell medvetenhet, kulturell kunskap och kulturell sensitivitet. För att uppnå kulturkompetens krävs att socialarbetaren behärskar alla tre delar. Den kulturella medvetenheten innebär en medvetenhet om att vi som individer tillhör en kultur, etnocentrism, med en kulturell identitet och en egen historia. För socialarbetaren gäller det att vara medveten om den egna kulturens normer och värden samt att dessa inte delas av andra kulturer och individer. Kulturell medvetenhet innebär även att jag som individ kan sätta mig in i vilka normer och värden som kan förekomma bland andra kulturella grupper och individer som socialarbetare möter i sin arbetssituation. Kulturell kunskap är inte enbart kunskap om kulturer utan en sammansättning av relevanta delar av sociologi, psykologi, medicin, biologi med flera (Papadopoulos, 2006). Dels kan det handla om kulturernas syn på sjukdom, hälsa och rehabilitering såväl som kulturens sociala struktur. Den tredje delen, kulturell sensitivitet, handlar snarare om att utveckla en lämplig relation till klienten. Att utveckla en lämplig relation innefattar förmågan att visa respekt, acceptans och sympati för den klient som socialarbetaren möter. För att kunna göra detta krävs inte bara god språklig kommunikation utan även en medvetenhet hos socialarbetaren om acceptabla beteenden, kroppsspråk, vad som anses privat samt könsnormer och så vidare. I grunden handlar det om att gå in i mötet med förkunskap om vilka kulturella skillnader som kan påverka mötet (Papadopoulos, 2006).

Ett annat koncept som inte bör utelämnas i en studie av etnicitet och socialt arbete är *boundary work*. Människor uttrycker tankar och egenskaper om andra etniska grupper än sin egen i dagliga samtal och skapar på så sätt etniska gränser, skillnad mellan ”vi” och ”dem”. Forskare har sedan 1960-talet framhållt idén att etniska grupper inte skulle existera om dessa etniska gränser inte skapas och bevaras i vardagliga samtal. Den etniska gruppen bevaras alltså av de andras beskrivning och samtal om denna, inkludering och exkludering från olika sammanhang samt olika kulturella element som tillskrivs den etniska gruppen. *Boundary work* kan därför beskrivas som de uttalanden och strukturella förhållanden som bevarar en skillnad, gränsen mellan ”vi” och ”dem” (Dümmler, Dahinden & Moret, 2010).

Othering är ytterligare ett koncept som kan kopplas till begreppet etnicitet och socialt arbete. Beroende på hur diskursen går kring etnicitet påverkar det bilden av dominant och dominerade grupper i samhället. De dominanta grupperna är de som ses som norm i samhället, den etniska majoritetsbefolkningen, medan de dominerade grupperna är de etniska minoriteterna (Eliassi, 2014). Eftersom de dominanta grupperna i samhället har större tillgänglighet och styrka i diskursen som förs är det ofta också deras tolkning av de dominerade grupperna, minoritetsbefolkningen som blir gällande. *Othering* som process är när den dominant gruppen definierar, namnger och delar in populationen i ”vi” och ”dem”. Begreppet kan kopplas till hur etnicitet görs i socialt arbete genom de antagande och resonemang socialarbetaren har kring klienter med etnisk minoritetsbakgrund. Genom att socialarbetaren gör vissa antaganden

om klienten med etnisk minoritetsbakgrund delar denne också in klientgruppen i två delar, de som följer normen och ”de andra”. Socialarbetaren medverkar i en *othering* process genom att dela in klienterna utifrån etnisk härkomst genom att reducera ner en familjs sociala problem via kopplingen till klientens etnicitet. Detta medför att socialarbetaren riskerar att annan signifikant information om familjens sociala situation förbises (Eliassi, 2014).

4. Metod

4.1 Kvalitativ metod

En kvalitativ metod har valts för denna studie då den ämnar att undersöka etnicitetens betydelse i sociala barnavårdsutredningar, alltså inte bara om den har en betydelse i utfallet i siffror mätt, utan också hur socialsekreterarna som bedömer fallet resonerar och tänker i förhållande till klientens etnicitet (Jacobsen, 2012). En kvalitativ metod med intervjustudie, i detta fall i form av fokusgrupp, är enligt Andersson och Ahnlund (2009) ett vanligt angreppssätt för att söka kunskap på djupet. Studien vill presentera en djupare bild av hur socialsekreterare motiverar sitt agerande för att skapa en helhetsbild av problemområdet som den ämnar att studera. Det hade varit möjligt att genomföra en kvantitativ studie om fokus hade legat på att ta reda på om etniciteten har betydelse för utfallet i utredningarna genom en enkätstudie då socialsekreterarna fått ta ställning till olika fall och svara på om och vilken insats som valts. Studien hade då inte gett utrymme för att få förståelse för varför socialsekreterarna resonerat som de gjort, då den saknat kvalitativa moment.

Den kvalitativa forskningsmetoden menar är mer inriktad på ord till skillnad mot den kvantitativa metoden som är mer inriktad på siffror (Bryman, 2011). Kvalitativ data definieras som uttryck, meningar och ord där data uttrycks genom ett meningsbärande språk. Denna typ av data samlas in i form av samtal med människor. Språk är en form av nyanserad uttrycksform vilken lämpar sig för att samla in och fånga upp variationer och nyanser (Jacobsen, 2012).

Kvalitativ metod har tre karaktäristiska drag som skiljer den från den kvantitativa forskningsmetoden. Det första draget är att kvalitativ data är tätt sammanlänkat med ett induktivt förhållningssätt till datainsamlingen. Det andra draget är att den kvalitativa forskningen har en kunskapsteoretisk ståndpunkt vilket innebär att tyngden ligger på att få en förståelse av den sociala verkligheten. Det tredje draget handlar om den ontologiska ståndpunkt som kvalitativ metod vilar på vilket betyder att sociala egenskaper är resultatet av ett samspel mellan individer och inte av de företeelser som finns där ute. Valet av metod bör vara en konsekvens av det studien avser att undersöka. I praktiken betyder det att det är problemställningen som bör styra valet av metod inte vilken metod som förespråkas. De starkaste sidorna med kvalitativ metod innebär en öppenhet vilket ger en alltmer nyanserad data där en enskild individs tolkning och mening framförs kring en viss situation (Jacobsen, 2012).

Denna studie har genomförts i form av en kvalitativ vinjettstudie där respondenterna kommer diskutera de tillhörande frågorna i fokusgrupper. Valet av kvalitativ metod för denna studie grundas mot bakgrund av studiens syfte vilket är att se hur socialsekreterare bedömer och resonerar kring klientens etnicitet i sociala barnavårdsutredningar. För att komma nära socialsekreterarens bedömning och resonemang kring vinjetten var den kvalitativa metoden, fokusgrupp, lämplig där respondenterna kunde diskutera fritt kring fallet.

Denna studie syftar inte till att förklara ett fenomen ytligt snarare söker den en djupare förståelse för de deltagandes beskrivningar och tolkningar av etnicitet i samband med sociala barnvårdsutredningar. Det är endast ett fåtal studier som tidigare genomförts där etnicitetens betydelse i sociala barnvårdsutredningar har belysts vilket gör fältet relativt outforskat. I ett område som är outforskat är det lämpligare med en kvalitativ metod än en kvantitativ eftersom forskaren inte vet exakt vad denne skall fråga efter (Sauer och Dahlgren, 2009). Etnicitet är något som människor skapar och gör i samspel med varandra (Fenton, 2010). På det sätt vilket etnicitet görs stärker det valet av kvalitativ metod just för att kunna komma nära socialsekreterarnas bedömningar och resonemang kring hur de gör etnicitet genom att prata om de fiktiva vinjettfallen i fokusgrupper.

4.2 Datainsamlingsmetod

4.2.1 Vinjett som metod

I denna studie har en vinjett fungerat som stimuli för fokusgrupperna. En vinjettstudie kan både vara utformad som en kvalitativ och en kvantitativ metod. Det är en metod där respondenterna får ta del av korta historier som till exempel kan beskriva en person eller en social situation och därefter referera till och reagera på den. Vinjetten är alltså den kontext som forskaren vill att respondenterna skall förhålla sig till, den utgör den gemensamma referensramen för de utforskade personerna. Analysen av reaktionerna på vinjetten görs sedan utifrån forskningens syfte. Vinjettstudie är en lämplig metod för att undersöka människors normer och värderingar i en specifik fråga (Egelund, 2008). En vinjettstudie i förhållande till attitydfrågor kräver att den svarande kopplar sitt svar till en konkret situation vilket kan ge ett mer reflekterande svar. Vinjetterna kan konstrueras efter just denna studies syfte för att ge information om hur socialsekreterarna reagerar på just de stimuli som finns i dessa små korta historier (Bryman, 2011).

Ett av kärnområdena i vinjettmetodlogi är professionellas bedömningar av centrala praktiska dilemman och problemställningar. Det kan exempelvis handla om hur professionella gör bedömningar av fall där enda skillnaden är vilken etnisk tillhörighet klienten har. Det kan också användas för hur professionella bedömer graden av allvarighet i ett visst fall där det exempelvis gäller vanvård av barn (Egelund, 2008). Just detta som presenteras ovan gör att valet av vinjettstudie känns lämpligt för det syfte som denna studie har.

För att kunna genomföra en god vinjettstudie måste vinjetterna vara realistiska och typiska för den situation som skall gestaltas. En vinjett bör helst utformas med verkliga fall som förebilder. För att testa om vinjetterna är verklighetstroga och fyller sitt syfte är det fördelaktigt att göra en pilotstudie på den målgrupp som studien ämnar att undersöka (Egelund, 2008). De vinjetter som utformats för denna studie har testats i en pilotstudie, där verksamma socialarbetare fått läsa, reagera och diskutera vinjetterna med författarna innan fokusgrupperna har ägt rum.

Vinjetterna som används i denna studie är konstruerade med inspiration från Soydan och Willams (2005) vinjetter där de är uppdelade i tre faser med inkomna orosanmälningar angående ett barns situation. Likt Soydan och Willams (2005) vinjetter är även vinjetterna i denna studie utformade med en beskrivning av en viss situation där klienterna har olika etnisk bakgrund. Klienternas etniska bakgrund synliggörs genom klientens namn, där den ena vinjetten

har namnsatts med traditionellt svenska namn och den andra vinjetten, som innehåller exakt samma situation, har klienterna fått namn som indikerar att dess familj har etnisk minoritetsbakgrund. Detta för att få en uppfattning om hur socialsekreteraren bedömer den etniska variabeln i de olika fallen. Användandet av vinjetter gör att tre respondentgrupper får ta ställning till två olika fiktiva fall där enda skillnaden är etnisk tillhörighet för att tydliggöra hur socialsekreterarna i studien resonerar kring de olika fallen. En av grupperna i studien har fått reagera på vinjetterna där barnet namngetts med ett inhemskt namn och den andra gruppen har fått reagera på vinjetten med etniskt minoritetsnamn.

Nedan visas vinjetten som använts i studien:

Fas 1:

Socialtjänsten får in ett samtal från en orolig granne som uppger att det finns en pojke i hennes område som är ungefär fyra år gammal, vars föräldrar inte verkar se efter honom ordentligt. Hon tror att den lille pojken heter Ali Habib/Erik Andersson och hon har sett honom ute sent på kvällarna ensam. Grannen berättar även att hon tycker det verkar som att pojken får vara ensam hemma med sitt några år äldre syskon, när föräldrarna är ute på ärenden. Grannen skulle uppskatta att föräldrarna är i 25-års åldern. Socialsekreteraren som tar emot samtalet frågar hur stor oron är och får till svar från grannen att det inte känns lämpligt att pojken är ute själv men hon vet inte riktigt.

Fas 2:

Några månader senare inkommer ett nytt samtal angående samma familj. Denna gång är det förskolepersonal som uttrycker oro då de har uppmärksammat att pappan i familjen grälat högljutt på Ali Habib/Erik Andersson samt höjt handen så att pojken ryggat undan. Detta skedde i samband med lämning på förskolan. Det är inte första gången som förskolepersonalen har reagerat på föräldrarnas sätt att bemöta pojken och de gör nu en orosanmälan.

Fas 3:

Orosanmälan från BVC

Ett halvår senare vid den årliga kontrollen på BVC upptäcker sköterskan flera blåmärken på Ali Habib/Erik Anderssons rygg samt att pojken tappat i vikt. Föräldrarna förklarar att Ali/Erik ofta ramlar och slår sig då han är ett väldigt aktivt barn. Mamman uppger att pojken har haft dålig aptit den sista tiden samt att matsituationen det senaste har varit problematisk då pojken inte vill äta vilket har lett till konflikter.

Det finns fördelar med att använda en kvalitativ datainsamlingsmetod i kombination med vinjetterna. En gruppintervju kan ge en djupare förklaring till varför respondenterna tänkt och bedömt vinjetterna såsom de gjort. I gruppintervjuerna ges respondenterna möjlighet till att förklara och resonera kring de tankar som väckts samt hur de brukar göra i fall som liknar vinjetten (Egelund, 2008). I denna studie har beslutet tagits att låta respondenterna reagera på vinjetterna i form av en fokusgrupp. Där får de möjlighet att gemensamt diskutera hur de bedömer allvaret och hur de ser på familjen som beskrivs i vinjetten, vilket ger författarna en möjlighet till en djupare förklaring till svaren på frågorna. Detta i kontrast till om responden-

terna fått besvara frågorna i en enkät då forskarna inte har möjlighet att ställa följdfrågor eller få en bakgrund till varför respondenterna svarat som de gjort.

4.2.2 Fokusgrupp som metod

Fokusgrupp består av en grupp människor som sammanförts av en moderator för att diskutera ett specifikt ämne, en gruppintervju (Denscombe, 2009). I en fokusgrupp är forskaren intresserad av hur gruppmedlemmarna diskuterar ett visst tema och vem som säger vad. Det är moderatorns uppgift att se till att gruppmedlemmarna håller sig till temat som forskaren ämnar att studera samt att underlätta interaktionen inom gruppen (Bryman, 2011). Interaktionen i gruppen hjälper forskaren att förstå resonemanget och tanken bakom de åsikter och synpunkter som gruppmedlemmarna för fram. Det ger forskaren inte bara en inblick i vad gruppmedlemmarna tänker utan också varför de tänker så. Genom att studera interaktionen kan forskaren förstå meningen bakom och betydelsen i det respondenterna uttrycker, den kan förklara särskilda synpunkter och åsikter. Forskaren kan även genom fokusgruppen få en bred känsla för de frågor som denne studerar och hur dessa frågor uppfattas av särskilda grupper. Diskussionen i en fokusgrupp sätts ofta igång av ett stimuli, vilken kan bestå av en gemensam erfarenhet eller en vinjett som deltagarna får läsa etcetera. Detta stimuli har en viktig roll för att fokusera och konkretisera vad diskussionen skall handla om (Denscombe, 2009).

En fokusgrupp bör bestå av minst fyra personer (Bryman, 2011) vilket framhålls som minsta nivå och som lämplig vid småskalig forskning (Denscombe, 2009). Stora grupper har fördelar i form av datainsamling från ett bredare tvärsnitt samt att forskaren får tillgång till fler människor vid varje sammankomst vilket är en ekonomisk fördel. Dock finns det fler nackdelar med stora grupper, nackdelar kan vara att stora grupper är svåra att schemalägga, kan bli otympliga och svåra att kontrollera för moderatören, kan hämma mindre självsäkra människors bidrag i gruppen samt att det i större grupper kan vara svårare att dokumentera (Denscombe, 2009).

Med detta utlägg om gruppstorlek som bakgrund togs beslutet att i denna studie genomföra tre fokusgrupper med fyra socialsekreterare i varje. Beslutet om gruppstorlek togs för att respondenterna skall känna sig bekväma i situationen och komma till tals. Gruppstorleken ansågs också lämplig i förhållande till denna studies storlek och den begränsande tidsperiod som den är utförd under. Dock drabbades studien av ett bortfall vilket resulterade i att det endast blev två fokusgrupper varav den ena endast innehöll två socialsekreterare. Det totala antalet deltagare i fokusgrupperna var därmed sex stycken. Begränsningen av gruppens storlek kan ha påverkat studiens resultat på så sätt att tvärsnittet är litet vilket medför att studien ej är representativ och generaliserbar för hela populationen.

Som nämnts ovan genomfördes två fokusgrupper, under våren 2016, med fyra socialsekreterare deltagande i en grupp och två socialsekreterare deltagande i den andra gruppen. Några dagar innan fokusgruppen ägde rum fick respondenterna tillgång till den första fasen i vinjetten via mail för att sedan vid fokusgruppens tillfälle få ta del av de andra två faserna. Fokusgruppen strukturerades efter fasernas indelning, vilket innebar att varje fas diskuterades för sig i turordning med tillhörande frågor som togs upp vid behov.¹ En av fokusgrupperna pågick i cirka en timma och den andra där två socialsekreterare deltog tog cirka 30 minuter. Fokus-

¹ Se bilaga 1.

grupperna genomfördes i socialsekreterarnas lokaler på respektive socialkontor. Båda författarna till denna studie närvarade vid fokusgrupperna, en hade ansvar för modereringen av fokusgruppen och den andra antecknade som komplement till de ljudinspelningar som gjordes med hjälp av mobiltelefon. Dessa anteckningar användes senare inte i studien då ljudupptagningen var tydlig och tillräcklig som underlag för studien.

4.3 Urval och bortfall

4.3.1 Urval

Denna studie har genomförts i form av en kvalitativ vinjettstudie där respondenterna har diskuterat de tillhörande frågorna i en fokusgrupp. Den stratifieringsgrund som användes för urvalet i denna studie var att deltagarna i fokusgrupperna skulle vara socialsekreterare som arbetar med att utreda barn och familjers situation i en svensk kommun. Att begränsa urvalet till socialsekreterare verksamma i en svensk kontext är avgörande då det är hur svenska socialsekreterare resonerar kring klientens etnicitet i förhållande till sociala barnavårdsutredningar som önskas undersökas.

Urvalet till fokusgruppen är ett bekvämlighetsurval då tio för författarna lättillgängliga kommuner i Västsverige fick en förfrågan om att delta i studien. Författarna hade önskat att fyra kommuners socialsekreterare skulle delta i studien, men endast tre av dessa tio hade möjlighet att delta och endast två ligger som underlag för studien. Övriga tackade nej på grund av den höga arbetsbördan inom deras förvaltningar. Ett bekvämlighetsurval definieras som en form av icke sannolikhetsurval där respondenterna är lättillgängliga för forskaren (Bryman, 2011). Mail skickades till dessa utvalda kommuners chefer för Barn- och Familjeenheten med frågan om de vill delta i denna studie.

Urvalet av socialsekreterare till fokusgrupperna gjordes med hjälp av cheferna för respektive enhet som därefter genomförde ett urval ur sin arbetsgrupp där fyra socialsekreterare valdes. Det urval som cheferna gjorde resulterade i gruppammansättningar som var likartade i båda kommunerna. Grupperna bestod av kvinnor som antas vara mellan 30 och 50 år gamla. Ingen ytterligare information om gruppmedlemmarna samlades in. Att ett bekvämlighetsurval gjorts minskar studiens generaliserbarhet, eftersom att det finns en avsaknad i hur urvalet har ägt rum vilket leder till att materialet inte lämpar sig för generaliseringar till en större population (Bryman, 2011). Valet att använda ett bekvämlighetsurval grundas i det faktum att denna studie skall utföras under tio veckor och att författarna då ansåg att avståndet till de kommuner som deltar i studien är centralt för att studien skulle bli genomförbar.

4.3.2 Bortfall

Studien har drabbats av ett bortfall som påverkat studiens genomförande. Bortfallet uppkom i fokusgruppen som fått tillgång till vinjetten med etniskt minoritetsnamn där endast två av de fyra socialsekreterarna kunde delta då det uppkommit ärenden som inte kunde vänta, vilket resulterade i ett bortfall på halva gruppen. Författarna anser att detta bortfall har påverkat studien på så sätt att fokusgruppen med tillgång till vinjetten med etniskt minoritetsnamn inte gett så rika beskrivningar som önskats men att det som uppkommit ändå ger ett gott underlag för att kunna använda i studien.

I tredje kommunen som uppgav att de kunde delta i studien genomfördes en fokusgrupp med fyra socialsekreterare. Dock skedde ett misstag som påverkade datamaterialet och beslut togs att inte använda materialet från den fokusgruppen som underlag för studien.²

4.4 Analyismetod

4.4.1 Innehållsanalys

Denna studie har analyserats med inspiration av en kvalitativ innehållsanalys. Kvalitativ innehållsanalys är ett angreppssätt på studiet av dokument vilken betonar forskarens roll vid meningskonstruktionen både i och av texter. En kvalitativ innehållsanalys kan också förklaras som en etnografisk innehållsanalys. I den kvalitativa innehållsanalysen ligger tyngden vid att kategorierna skall visa sig utifrån en granskning av de data som funnits, i detta fall den data som funnits i fokusgrupperna. Genom denna granskning av data är målet att forskaren skall inse den betydelse som förståelse av mening har i den kontext som en faktor analyseras utifrån (Bryman, 2011). Datainsamlingen i denna studie har skett i form av fokusgrupperna. Därefter har en transkribering av intervjuerna genomförts och utifrån denna transkribering har analysen genomförts på ett sätt som inspirerats av Jacobsens (2012) förklaring av kvalitativ innehållsanalys.

Jacobsen (2012) förklarar att en kvalitativ innehållsanalys syftar till att både förenkla och berika data. Detta sker i hans modell i sex steg, tematisering, kategorisering, fyllning av kategorierna, räkna antalet gånger ett tema nämns, jämföra intervjuerna och leta efter skillnader samt likheter mellan dem samt söka förklaringar till skillnader.

I första steget tematiserar författaren sin data vilket sker i form av reducering av en text till en uppsättning tematiska enheter där din data struktureras och förenklas. Tematiseringen gör att ord, meningar och avsnitt bildar en meningsbärande enhet inom ramen för texten som helhet (Jacobsen, 2012).

Nästa steg enligt Jacobsen (2012) är kategoriseringen, det vill säga en gruppering av teman. I kategoriseringsfasen samlas olika teman i grupper för att förenkla komplicerade, omfattande och detaljerande data. Kategoriseringen är också nödvändig för att kunna jämföra olika texter som härrör från olika intervjuer. Kategorier kan skapas på två sätt, antingen genom att undersökaren inte har någon klar uppfattning om kategorierna på förhand utan att dessa konstrueras i efterhand utifrån intervjuerna eller också genom att undersökaren på förhand har bestämt kategorier.

Därefter skall kategorierna fyllas med innehåll, det vill säga att illustrera dem med citat. Detta sker genom att ett urval av citat från intervjuerna väljs ut för att belysa vad en person, i detta fall socialsekreterare, säger kring den definierade kategorin (Jacobsen, 2012).

I fjärde steget skall antalet gånger som ett tema nämns räknas. Att räkna antalet gånger ett tema nämns närmar sig ett kvantitativt förhållningssätt (Jacobsen, 2012).

Att visa på skillnader och likheter mellan intervjuerna samt att söka förklaringar till dessa skillnader är de två sista stegen i Jacobsens (2012) kvalitativa innehållsanalys. Här skall inter-

² Fel vinjett delades ut vilket medförde att socialsekreterarnas uttalande inte kan bedömas var ofärgade av detta misstag och därför uteslöts materialet från studien.

vjuerna jämföras och förklaringar till de skillnader som synliggjorts redovisas. Här tittar forskaren på vad som kännetecknar det som respondenterna tar upp respektive det de inte tar upp i ett visst tema.

4.4.2 Analysprocessen, kodning och tematisering

I analysprocessen i denna studie har intryck tagits av Jacobsens (2012) förklaring av kvalitativ innehållsanalys som beskrivits ovan. Studiens analysprocess kommer att beskrivas i steg nedan.

När fokusgrupperna var genomförda transkriberades materialet ner. Utifrån denna transkribering lästes materialet noggrant igenom av båda författarna till studien. Vid den djupgående genomgången av transkriberingarna fram och tillbaka markerade båda författarna i marginalen på dokumenten ord som beskrev vad respektive citat handlade om, koder. Vid denna markering i materialet tydliggjordes det för författarna vilka områden som belystes under fokusgrupperna. Återkommande ord som markerades i marginalen var bland annat hur, information, anonym anmälare, bostad, familj och oro. Om ett citat berörde bristen på information skrev författarna information i marginalen. Berörde ett annat citat hur socialsekreterarna ser på familjen skrev författarna "familjen" i marginalen. På detta vis gick författarna igenom alla dokument. Detta illustreras i tabell 1 nedan:

Ord lämpliga som beskrivning	Citat från transkriberingarna
Hur	<i>"... sen är det ju klart att man vill veta mer, men det här, jag tänker... det är ju ingen akut åtgärd som jag tänker när jag läser det..."</i> (Fokusgrupp två, fas ett & Soc. 1).
Information	<i>"Man skulle vilja ha mycket mer information och man skulle vilja ha ställt betydligt mer frågor ..."</i> (Fokusgrupp ett, fas ett & Soc. 1).
Familjen	<i>"mamman kanske vill ha hjälp, hon hintar ju lite... hon lyser ju på ett problem..."</i> (Fokusgrupp ett, fas tre & Soc. 2).
Oro	<i>"Ja, jag blir inte jätteorolig av det samtidigt som jag tänker..."</i> (Fokusgrupp två, fas ett & Soc. 1).
Anonym anmälare	<i>"Det är ju det som är svårt om det är en anonym anmälare..."</i> (Fokusgrupp ett, fas ett & Soc. 4).

Tabell 1: Kodning

Efter att författarna gått igenom dokumentet på ovanstående vis kategoriserades koderna för att få en mer generell överblick kring vad samtalen handlade om. Utifrån denna generella överblick grupperades sedan kategorierna in under tre olika teman, dessa tre teman blev oro, bilden av ärendet samt familjen. För att kunna beskriva kodningen tydligast kommer beskrivning ske med hjälp av ett tema, bilden av ärendet, för att visa vilken information som fördes in under detta tema. Detta illustreras i tabell 2 nedan:

Kod	Kategori	Tema
Anonym anmälare →	Brist på information →	Bilden av ärendet
Skyddsbedömning →	Vad de måste göra →	Bilden av ärendet
Misstanke om våld →	Vad de måste göra →	Bilden av ärendet
Barnahus →	Hur de vill gå tillväga →	Bilden av ärendet
Förskolan som anmäler →	Seriös anmälan →	Bilden av ärendet
BVC som anmäler →	Seriös anmälan →	Bilden av ärendet

Tabell 2: Uppbyggnad av teman

Efter att orden i marginalen kodats in under ett lämpligt tema gick båda författarna återigen igenom materialet för att leta efter citat som kunde presenteras och representera respektive tema. I båda fokusgrupperna var det många samtalsämnen som var återkommande i båda fokusgrupperna. I de fall där detta sker har citat som bäst belyser det tema som ska förklaras valts ut.

Steg fyra i Jacobsens (2012) kvalitativa innehållsanalys, där teman skall räknas, har i denna studie inte genomförts. Detta då det inte anses vara relevant för studiens resultat.

Efter dessa genomgångar av dokumenten kunde författarna tydligare se skillnader och likheter mellan de olika gruppernas resonemang. Dessa skillnader och likheter tillsammans med citaten kommer att lyftas fram i analys och resultat delen.

4.5 Reliabilitet och validitet

I kvalitativ forskning finns det till skillnad från kvantitativ forskning, där det talas om reliabilitet och validitet, olika infallsvinklar på hur validiteten i en studie kan bedömas (Bryman, 2011). I denna studie kommer kvalitetskriterierna trovärdighet, överförbarhet och pålitlighet lyftas fram. Trovärdigheten i en studie bygger på vilken grad forskarens tolkningar och beskrivningar stämmer överens med de svar som respondenterna har gett. Trovärdigheten kan alltså liknas med intern validitet, det vill säga hur troliga eller sannolika resultaten är (Padgett, 2008).

Överförbarhet handlar om hur väl den kvalitativa studien går att generalisera till andra individer och grupper inom samma område (Padgett, 2008). Eftersom den kvalitativa forskningen fokuserar på ett djupgående resultat, med ett mindre antal respondenter, finns det svårigheter med att generalisera resultatet. Dessa svårigheter kan vägas upp genom att forskaren gör fylliga och täta beskrivningar av den kultur som undersökningsområdet berör. Detta för att på så sätt se om resultatet går att applicera i en annan kontext (Bryman, 2011). I denna studie finns det svårigheter i att generalisera resultatet på populationen i stort. Detta då det är ett litet antal respondenter på en avgränsad geografisk yta, endast två fokusgrupper varav en innehöll fyra socialsekreterare och den andra två. Eftersom att materialet är presenterat genom citat bidrar det till fylliga och täta beskrivningar i redovisningen av resultat. Respondenterna tillhör alla en yrkesgrupp, socialsekreterare inom Barn och Familj, som måste svara upp mot samma regelverk. Även om studien inte är generaliseringsbar ger den ändå en bild av hur tankarna går i denna yrkesgrupp.

I studier är det viktigt att det finns en pålitlighet i studien för att andra skall kunna bedöma dess kvalitet. Med pålitlighet menas hur väl forskaren beskriver och öppet redovisar hur forskningsprocessen har gått till samt hur dess resultat har arbetats fram. Detta begrepp kan liknas med reliabilitet vilket syftar till att fastställa om det går att få ett liknande resultat med samma omständigheter vid ett annat tillfälle (Bryman, 2011). I denna studie tydliggörs hur urvalet av respondenter har sett ut, hur studien fått tillgång till medverkande i fokusgrupperna samt vilka som deltagit. Genom att tydligt presentera hur analysprocessen har sett ut samt vad denna har resulterat i upplever författarna att det går att följa vägen fram till det resultat som studien fått.

4.6 Etiska överväganden

Det finns fyra etiska riktlinjer som sedan länge är etablerade hos forskare inom de vetenskapliga och humanistiska områdena. Dessa riktlinjer benämns som samtyckeskravet, informationskravet, nyttjandekravet och konfidentialitetskravet. Med samtyckeskravet menas att deltagarna i studien utifrån den information forskaren ger behöver ge sitt samtycke till medverkande i studien. Informationskravet innebär att forskaren skall ge information om studiens upplägg och syfte samt att denne tydliggör att deltagandet är frivilligt och att deltagarna därmed kan avbryta sitt deltagande närhelst de vill. Nyttjandekravet handlar om att de insamlade materialet endast skall användas till forskningsändamål. Den sista riktlinjen är konfidentialitetskravet vilken innebär att forskaren i största möjliga mån skall behandla deltagarnas uppgifter konfidentiellt (Bryman, 2011).

För att uppfylla samtyckeskravet och informationskravet skickades informationsmail till chefer för enheterna för Barn och Familj samt till de deltagande socialsekreterarna. Information om studien och samtycke informerades även om i inledningen av fokusgrupperna för att göra detta extra tydligt för respondenterna. Beslut togs av författarna att inte berätta att syftet med studien var att undersöka hur socialsekreterarna bedömer fall med etniska minoritetsfamiljer utan endast informera om att undersökningen syftar till att undersöka hur socialsekreterare resonerar kring bedömningen i samband med ett socialt barnavårdsärende. Detta beslut togs då författarna tror att denna information om studiens egentliga syfte hade kunnat påverka resultatet då socialsekreterarna är medvetna om vad vi undersöker och kanske därför påverkas i sina uttalanden.

Etiska konsekvenser av detta är att deltagarna inte fått möjlighet att lämna sitt samtycke till att delta i studien med sitt faktiska syfte. Dock är det deras resonemang och tankar kring ett socialt barnavårdsärende som skall studeras vilket gör att det kan tyckas oväsentligt att tydliggöra att en del av fokusgrupperna fått tillgång till vinjetter med etniska minoritetsnamn och andra med etniska majoritetsnamn. Att socialsekreterarna inte fått tillgång till studiens egentliga syfte anses av författarna ge mer i vinst än skada för deltagarna. Detta då de genom sin medverkan kan få tillgång till information som kan vara användbar för dem och andra inom samma yrke. Det är därför också viktigt att de inte är medvetna om syftet och diskuterar med det i åtanke utan att diskussionerna återspeglar det som de faktiskt skulle göra i en liknande situation.

Att inte delge respondenterna om studiens egentliga syfte upplevdes av författarna som problematisk i stunden då flertalet frågor angående studien, dess syfte och hur den skulle kopplas

till teori ställdes av respondenterna. Dessa frågor kunde författarna inte besvara på annat sätt än att hänvisa till att socialsekreterares bedömning av sociala barnavårdsutredningar skulle studeras, vilket gav en känsla av att respondenterna fördes bakom ljuset. Dock upplever författarna som ovan beskrivits att vinsterna är större för socialsekreterarna än känslan av att inte få veta hela "sanningen".

Ytterligare en aspekt på samtyckeskravet som kan relateras till denna studie är att de medverkande socialsekreterarna blivit utvalda av sin chef. Även om deltagandet i denna studie är frivilligt kan det ändå tänkas att socialsekreterarna vid tillfrågan från sin chef inte hade något "val" annat än att samtycka till och delta i studien. Denna faktor är något som författarna inte kunnat påverka annat än den upplysning vid fokusgruppens början om att allt deltagande är frivilligt och att de kan lämna rummet när de vill.

Då materialet från fokusgrupperna enbart kommer att användas för denna studie uppfyller studien nyttjandekravet vilket även detta tydliggjordes under inledningen av fokusgrupperna. Den sista etiska principen är konfidentialitetskravet vilket har hanterats på så sätt att ingen av de medverkande kommunerna kommer att namnges i studien samt att inga namn på fokusgruppmedlemmarna, har dokumenterats och de kommer inte heller att användas i studien. De deltagande socialsekreterarna fick i inledningen av fokusgruppen information om att allt som sägs under fokusgruppintervjun är konfidentiellt och att det inte kommer användas till annat än denna studie. De fick även information om att de i studien endast kommer benämnas som socialsekreterare och att deras kommundillhörighet inte kommer att presenteras.

4.7 Begreppsliga begränsningar

Socialarbetare istället för socialsekreterare

I studien används både begreppet socialarbetare och socialsekreterare. Detta då merparten av studierna genomförda utomlands benämner de som deltagit i studien som *socialworkers*. Därför togs beslutet att använda begreppet socialarbetare genomgående för all tidigare forskning för att skapa en enhetlighet. Begreppet socialsekreterare har använts när resultatet av denna studie redovisas samt hur och när studiens genomförande beskrivs. Att särskilja dessa begrepp är nödvändigt då en socialarbetare utomlands inte nödvändigtvis är en socialsekreterare i svensk bemärkning.

Etnisk minoritet och etnisk majoritet

I linje med tidigare forskning har begreppen etnisk minoritet och etnisk majoritet använts i studien. Etnisk minoritet används som benämning på de individer vilka har en annan etnisk och kulturell härkomst men som lever i Sverige. Etnisk majoritet används som benämning på de individer vilka har etnisk svensk härkomst.

5. Analys och Resultat

I denna del kommer resultat och analys presenteras utifrån de tre temana, oro, bilden av ärendet och familjen vilka har konstruerats i en icke-linjär process med inspiration från en kvalitativ innehållsanalys. Varje tema kommer att illustreras med citat från fokusgruppintervjuerna där det under varje citat finns en notis om vilken grupp citatet kommer ifrån och i vilken fas i vinjetten som citatet har uttryckts. Socialsekreterarna har numrerats med siffrorna ett till fyra

för att tydliggöra vilken socialsekreterare som sagt vad men ändå hålla deras identitet anonym. Numret på socialsekreteraren som sagt citatet kommer också finnas med i notisen under varje citat. Nedan följer en förklaring på vilken grupp som tagit del av vilken vinjett:

- Fokusgrupp 1 är den grupp som har fått tillgång till vinjetten med etniskt majoritetsnamn.
- Fokusgrupp 2 är den grupp som fått tillgång till vinjetten med etniskt minoritetsnamn.

Under varje tema presenteras först de likheter som funnits mellan respondentgrupperna för att därefter presentera skillnaderna, koppla dessa till teori och tidigare forskning. I studien finns två respondentgrupper, de som fått ta del av vinjetten med etniskt majoritetsnamn och de som fått ta del av vinjetten med etniskt minoritetsnamn.

5.1 Oro

Temat oro är konstruerat mot bakgrund av respondenternas uttalade och outtalade oro under fokusgrupperna. Då oro för barnet är centralt för hur socialsekreterare väljer att agera när en orosanmälan inkommer är temat oro självklart för att belysa eventuella skillnader och likheter i hur socialsekreterare upplever sin oro i förhållande till de olika vinjetterna. Temat oro kan också sammanlänkas med den skalfråga som socialsekreterarna besvarat under fokusgrupperna då de fått uppge sin oro på en skala ett till tio, för pojken under de olika faserna.

5.1.1 Likheter

Under detta tema, oro, stod flera likheter att finna mellan de två olika respondentgrupperna. I båda respondentgrupperna framhäver socialsekreterarna att deras oro i den första fasen är beroende på hur ofta och vilken tid på kvällen pojken har observerats ute. Detta tydliggör en socialsekreterare genom:

... han får vara ute sent på kvällarna, är det någon kväll eller är det liksom... under ett års tid hon observerat detta? Eller är det liksom bara under en helg...

(Fokusgrupp 1, fas ett & Soc. 3).

Alla socialsekreterare som deltagit i studien säger generellt att oron är högre i fas två än vad den var i fas ett. Detta kopplas främst till att det nu kommer in en andra anmälan, att det är förskolan som gör anmälan samt att det finns misstanke om våld. Att det är förskolan som gör anmälan menar socialsekreterarna höjer orosnivån då det inte är vanligt att förskolan gör anmälan samt att de måste väga sin relation till föräldrarna i förhållande till sin anmälningsplikt.

Ja och förskolepersonal, deras oro väger tyngre då, än vad man skall säga en anonym granne, som vi inte vet om den är anonym eller inte. För de har ju anmälningsplikt och man kan tänka att de har ändå har vägt fördel, nackdel och relationen till föräldrarna och allt sådant där så då...

(Fokusgrupp 1, fas två & Soc. 1).

Enligt Socialtjänstlagen 14 kap. 1§ (Svensk lag, 2015) har myndigheter som kommer i kontakt med barn och unga skyldighet att vid kännedom eller misstanke om att barn far illa anmäla detta till socialnämnden. Ur ett socialkonstruktivistiskt perspektiv kan socialsekreterarnas antagande om tyngden i förskolans anmälan tänkas grundas i ett ontologiskt antagande om att

alla anmälningar från förskolan är seriösa och att de därmed kräver en högre orosnivå, vilket kan förklara att de båda respondentgrupperna resonerar likartat angående anmälans seriositet.

... och att det finns en pappa som grälat och höjt handen i samband med lämning så här höjs det ju mer, här måste jag ju verkligen gå in. Sen har vi ju, här handlar det ju om misstanke om våld och då öppnar vi ju direkt, så att den frågan är ju inget utan där inleder vi ju

(Fokusgrupp 2, fas två & Soc. 2).

Misstanken om våld är något som även det höjer oron generellt bland alla socialsekreterare. Vid misstanke om våld skall utredning inledas enligt lag uttrycker socialsekreterarna i studien.

5.1.2 Olikheter

Vilket område och boendeform familjen har är ett ämne som belyses hos socialsekreterarna som fått tillgång till vinjetten med etniskt majoritetsnamn som en faktor vilken påverkar deras orosnivå. De kopplar samman områdets trygghet med orosnivån för barnet på följande sätt:

... vad är det för hus, om det är ett flerfamiljshus, på åttonde våningen, eller ett radhusområde som pojken bor i...

(Fokusgrupp 1, fas ett & Soc.4).

Detta citat visar på att oron för pojken byggs upp i externa faktorer utanför familjen. Oron kopplas till vilken boendesituation familjen har. Boendesituationen är något som inte benämns i gruppen med tillgång till vinjetten med etniskt minoritetsnamn. Socialarbetarnas förhållningssätt till etnicitet och dess betydelse för utfallet i ett ärende, kan leda till att viktiga aspekter runt en familj kan gå förlorade i bedömningen av en familj med etnisk minoritetsbakgrund (Eliassi, 2014). Med detta utlägg (Eliassi, 2014) om socialarbetares agerande kan det tänkas att socialsekreterarna i fokusgrupp två missar faktorer som är kopplade till familjens situation, såsom boendesituation och endast binder de sociala problemen till familjen. Därmed kan det tänkas att det sker en kulturalisering av familjens sociala problem som står frikopplad från yttre faktorer, de binds till familjens kultur vilken är en del som är omöjlig att frigöra sig ifrån (Ålund, 2002).

I fas tre för alla socialsekreterare en diskussion kring vad som blev utgången i fas två vilket enligt dem har en påverkan på hur deras oro ser ut i fas tre. De resonerar kring huruvida de avslutade den utredningen med insats eller om familjen inte samtyckte till insats. De angriper denna tanke på olika sätt.

Fokusgruppen som fått tillgång till vinjetten med etniskt majoritetsnamn menar att om familjen har en pågående insats är det oroväckande att denna anmälan kommer in under tiden familjen får stöd, till exempel genom familjebehandling, vilket de menar tyder på att behandlingen inte når fram. Om utredningen avslutades utan insats menar de att det uppkommer en annan oro som berör det faktum att familjen varit under granskning i fyra månader och att det sedan någon månad senare kommer in en anmälan på familjen igen.

Soc 2: jag tänker att fas tre är sex månader senare än fas två och då har vi antagligen avslutat en utredning två månader innan och då blir man ju med ens mer orolig då det

bara har varit fria från att ha varit under lupp i två månader och ändå inte kunnat "hålla sig" mer. Socialtjänsten har ju ändå varit inne eller varit inne med insats och detta händer ändå.

Soc 1: ja om man är inne med till exempel familjebehandling och detta sker ändå så är det ju tydligt att de inte når fram med behandlingen när detta sker.

(Fokusgrupp 1, fas tre & Soc. 1 & 2).

I fokusgruppen där socialsekreterarna fått tillgång till vinjetten med etniskt minoritetsnamn beskriver de denna ovisshet på ett annat sätt. De menar att oron blir högre om pågående insats ej finns då det inte finns någon insyn i familjen.

...och jag tänker att min oro i fas tre beror lite på vad som hände efter fas två, inleddes det ingenting eller blev ingenting så blir det ju en annan sorts oro här i fas tre tänker jag, då blir ju den högre... ja, om fas två skulle lett till en insats eller så då blir jag inte så orolig.

(Fokusgrupp 2, fas tre & Soc. 2).

Skillnaden i dessa resonemang är att de med tillgång till vinjetten med etniskt minoritetsnamn har ett fokus på vilken insyn som finns i familjen och hur det påverkar deras oro. Detta i kontrast till den andra respondentgruppen som istället har sitt fokus på om behandlingen är verksam samt den oron det skapar hos dem angående det faktum att familjen nu fått ytterligare en anmälan "på sig".

Angående den upplevda oron för pojken i de olika faserna har den sett olika ut för de båda respondentgrupperna. I fas ett är det relativt stor skillnad mellan de olika respondentgruppernas gradering av oro på skalan från ett till tio. I första fasen upplevs oron vara högre hos respondenterna som fått tillgång till vinjetten med etniskt majoritetsnamn i jämförelse med den andra respondentgruppen. Så här beskriver gruppen som fått tillgång till vinjetten med etniskt minoritetsnamn sin oro:

Soc 2: nej den första fasen ger mig ingen oro kan jag säga, nej det kan jag säga, väcker ingen oro hos mig

Soc 1: nej, en tvåa kanske

Soc 2: nej en etta skulle jag säga, en nolla eller etta tror jag, den sätter inte igång någonting hos mig, det här, okej jag tar emot anmälan men här måste jag veta mer innan jag skulle gå in och bli orolig

(Fokusgrupp 2, fas ett & Soc. 1 & 2).

Hos socialsekreterarna som istället tagit del av vinjetten med etniskt majoritetsnamn benämner de sin oro med en tvåa i genomsnitt. Detta förklarar de genom att de har en låg oro för pojken då de upplever anmälan som diffus och inte har en konkret situation att ta ställning till. De väljer ändå att lägga sig snäppet högre än de som fått tillgång till vinjetten med etniskt minoritetsnamn.

Soc 1: Ett två säger jag också, det är ändå en liten pojke som varit ute själv, men det finns inte så mycket vi kan göra ändå liksom.

(Fokusgrupp 1, fas ett & Soc.

1).

Fortsatt genom de andra faserna upplevs socialsekreterarna vara relativt eniga angående sin oro för pojken, dock när de ombeds att svara på skalfrågan graderar de som har vinjetten med etniskt majoritetsnamn fortsatt sin oro högre till skillnad mot socialsekreterarna med tillgång till vinjetten med etniskt minoritetsnamn. Här svarar de förstnämnda i genomsnitt en åtta i kontrast till en sexa hos de som fått tillgång till vinjetten med etniskt minoritetsnamn. Sådär fördes diskussionen i en av grupperna som diskuterade vinjetten med etniskt majoritetsnamn:

Sen tänker jag nog att det är ganska allvarligt ändå med ett så pass litet barn och han är rädd för sin pappa så... tänker man att man måste ta reda på mer så det är nog en sju-a-åtta.

(Fokusgrupp 1, fas två & Soc. 4).

I gruppen som fick vinjetten med etniskt minoritetsnamn var de något oeniga kring hur de skulle gradera oron då en av dem graderade sin oro lägre än den andra.

Soc1: så om fas två då kanske är en åtta... eller jag vet inte men jag menar för här finns ju ändå oron och det kan handla om våld men samtidigt är det ju inte så att jag känner att jag vill göra en polisanmälan och jag känner heller inte att jag vill göra mer, eller vi behöver ju inte omhänderta det här barnet

Soc 2: ... fast du har lite högre oro, du graderar den högre tror jag än vad jag gör... jag skulle nog tänka såhär, ja, i första om jag bara får in det här skulle jag jaha oj då, i fas två en femma-sexa kanske innan jag vet. När jag har pratat med förskolan så kanske den går upp till en 10 direkt det vet man ju inte, det är ju beroende på vad dem säger

(Fokusgrupp 2, fas två & Soc. 1 & 2).

Utifrån dessa citat kan det tolkas som att oron är högre för ett barn med etniskt majoritetsnamn i situationer som fas ett när det handlar om tillsyn över ett barn.

5.1.2.1 Sammanfattning

Sammanfattningsvis kan det tolkas utifrån detta tema att orosnivåerna generellt ligger högre hos de socialsekreterare som fått tillgång till vinjetten med etniskt majoritetsnamn. Detta trots att många av uttalandena från båda respondentgrupperna är likartade. Detta kan tolkas som ett sätt att göra etnicitet, då socialsekreterarna bedömer samma vinjett, där enda skillnaden är pojkens namn. Det finns en komplexitet i hur socialsekreterarna ser på anmälan. De som fått

tillgång till vinjetten med etniskt minoritetsnamn uttalar att de inte får något stresspåslag av anmälan medan de som fått tillgång till vinjetten med etniskt majoritetsnamn uttalar att det är en jätteallvarlig orosanmälan. Att skillnaden i oro mellan grupperna är så pass stor kan sammanföras till konstruktionen av etnicitet.

5.2 Bilden av ärendet

Temat bilden av ärendet är konstruerat mot bakgrund av respondenternas uttalanden kring vad de enligt lag måste göra, vilken ytterligare information de önskar om ärendet, bilden av orosanmälningarna samt hur de resonerar om de organisationer som kommer i kontakt med ärendet.

5.2.1 Likheter

I fas ett resonerar samtliga socialsekreterare kring Socialtjänstlagens 11 kap. 1a§ (Svensk lag, 2015) där det står att de alltid måste göra en skyddsbedömning. Socialsekreterarna uttrycker dock att bristen på information i ärendet gör att det finns svårigheter i att genomföra en första skyddsbedömning, inom 24 timmar, samt förhandsbedömningen vilken ligger till grund för om utredning skall inledas eller ej.

För vi måste ju alltid göra en skyddsbedömning...

(Fokusgrupp 2, fas tre & Soc. 2).

I Willams och Soydans (2005) komparativa vinjettstudie där de undersöker hur socialarbetare i fem olika länder resonerar kring familjens etnicitet i ett fiktivt barnavårdsärende framkommer det att första steget alltid är att sätta barnet i fokus för att skydda barnet från skada. Detta är något som kan härledas till det presenterade citatet ovan, där samtliga socialsekreterare vill skydda barnet från skada genom att göra en första skyddsbedömning. Willams och Soydan (2005) menar dock att nästa steg i utredningen är att ta kontakt med familjen och diskutera situationen. Detta är något som socialsekreterarna i båda respondentgrupperna upplevs se anorlunda på när de får tillgång till fas två. Vid misstanke om våld där barn är inblandat skall alltid utredning inledas enligt socialsekreterarna i studien. Dock finns det tankar om vad nästa steg hade inneburit beroende på om pojken hade utsatts för våld eller ej.

... nu vet vi ju inte vad pojken ryggat undan för, men det är klart är det så att det hade vart ett slag så gör vi ju inget mer, utan då har vi ju konsulterat Barnahus om hur vi skulle gått vidare med detta... men det handlar ju inte denna orosanmälan om.

(Fokusgrupp 1, fas två & Soc.

4).

Istället för att kontakta familjen (Willams & Soydan, 2005) för båda respondentgrupperna ett resonemang kring huruvida detta är ett ärende som kan konsulteras med Barnahus eller om de kan gå vidare själva. Att socialsekreterarna för ett resonemang kring att konsultera sakkunniga är också det något som återfinns i Socialtjänstlagens 11 kap. 2§ där det står att socialnämnden har rätt att konsultera sakkunniga samt att en utredning skall bedrivas så att inte någon utsätts för någon onödig skada eller olägenhet. Detta är något som båda respondentgrupperna är tydliga med då de inte vill "gå in" i familjen utan att veta mer, de uttrycker att det kan vara "farligt" då det kan göra mer skada än nytta för familjen om det visar sig vara uppgifter som ej

stämmer. Detta är något som kan kopplas till det som togs upp i inledningen angående de stora ingrepp som det innebär för en familj att vara i kontakt med socialtjänsten (Andersson & Sallnäs, 2012). Socialsekreterarna uttrycker därmed en medvetenhet kring vad det innebär att som familj utredas av socialtjänsten

På vilket sätt socialsekreterarna tolkar anmälan beror på varifrån anmälningarna kommer. Majoriteten av de socialsekreterare som deltagit i studien medger att anmälningarna får en större dignitet när de kommer från tre helt oberoende parter, speciellt när anmälan kommer från andra myndighetspersoner, vilket är något den gör i fas två och tre.

...jag tänker direkt då som någon nämnde när det är från en förskola, skola att det är klart att det tar vi ju på något sätt med något större allvar, då det inte anmäler för att straffa ut någon eller har någon personlig anknytning till familjen... man är ju seriös i sin anmälan, det har vi ju också skyldighet att bemöta våra kollegor eller ja andra myndighetspersoner med respekt för att de skall fortsätta göra anmälan när de misstänker något, så vi inleder ju nästan alltid på anmälningar som kommer från förskolan eller skola. Det är undantagsfall som vi inte skulle inleda.

(Fokusgrupp 1, fas två & Soc. 4).

Att anmälningarna är oberoende av varandra gör att de nu ser med stort allvar på anmälan.

5.2.2 Olikheter

Något som skiljer respondentgrupperna åt under diskussionen av första fasen kopplat till detta tema, bilden av ärendet, är hur de ser på att det är en granne som anmäler. Fokusgrupp ett som haft tillgång till vinjetten med etniskt majoritetsnamn resonerar kring anmälares anonymitet och vad det kan ha för betydelse för seriositeten i anmälan.

Det är ju det som är väldigt svårt, om det är en anonym anmälare, man kommer ju ingensans med detta förstås om man ringer upp föräldrarna och de säger att det inte stämmer eller säger att det har varit ute vid ett tillfälle kanske eller så. Den här grannen verkar ju inte superorolig heller här i sista meningen där, men att det inte är lämpligt att barnet är ute själv... Kontaktat föräldrarna, ja det hade man kunnat göra men man får ju vara försiktig det kan ju vara någon som är irriterad på familjen. Hon har ju inte ens uppgett att hon är särskilt orolig.

(Fokusgrupp 1, fas ett & Soc. 4).

Dessa tankar kring anmälares speglas i flera uttalande från den grupp som fått ta del av den vinjett som har etniskt majoritetsnamn. Endast huruvida anmälares är anonym eller inte diskuteras i den grupp som fått tillgång till vinjetten med etniskt minoritetsnamn och kopplas till att det försvårar insamlandet av information och inte vilken seriositet anmälan har. Sammantaget kan det tolkas som att en anmälan angående missförhållande i en etnisk minoritetsfamilj är autentisk och att anmälares därmed inte betvivlas till skillnad från när en anmälan kommer in på en etnisk majoritetsfamilj. När socialsekreterarna resonerar som de gör ovan, att anmälan kan komma in för att någon är irriterad på familjen, så kan det tolkas som att alla anmälningar som inkommer angående en familj med etnisk majoritetsbakgrund inte är trovärdiga. Mot bakgrund av dessa uttalanden skapas en bild av att problemet hos den etniska majoritets-

familjen läggs utanför familjen, någon är irriterad på dem, medan det i den etniska minoritetsfamiljen handlar om att problemen finns inom familjen.

Detta är något som kan sammanlänkas med hur sociala problem kopplas till familjen i sig och hur denna koppling styrker bilden av att minoritetsfamiljen "är" sina problem (Ålund, 2002).

Socialsekreterarna som fått tillgång till vinjetten med etniskt majoritetsnamn ser allvarligt på anmälan och är alla överens om att inleda utredning i fas tre. De vill kontakta BVC, förskolan samt de som eventuellt genomför behandlingsinsats för att få mer uppgifter om till exempel vart blåmärkena sitter samt om moderns uppgifter kring att pojken är aktiv går att bekräfta, vilket tolkas som att de går in i detta informationssökande för att bekräfta våldet. Fokusgruppen som fått tillgång till denna vinjett uttrycker att de skulle konsultera Barnahus och eventuellt göra en polisanmälan beroende på vilken information som kommer fram vid kontakt med BVC, förskolan samt de som eventuellt genomför behandlingsinsats. De resonerar angående uppgifterna i orosanmälan på följande sätt:

Nu skall jag inte vara sån men ett litet barn kan ju ha mycket blåmärken, men flera blåmärken på ryggen är ju inte vanligt. Alltså att han har blåmärken på benen skulle ju inte vara ovanligt för ett litet barn men att han har det på ryggen är ju inte vanligt. om vi inte faktiskt har iakttagelser från förskolan som säger att han har trillat in i en dörr så hamnar man i en annan sits, här säger man bara att han är ett aktivt barn vilket inte förklarar varför han har blåmärken på ryggen... BVC är ju bra på att göra bedömningar, så att de antyder att de inte är vanliga blåmärken och att pojken har tappat i vikt är ju allvarligt.

(Fokusgrupp 1, fas tre & Soc. 2).

I kontrast till detta har socialsekreterarna med tillgång till vinjetten med etniskt minoritetsnamn en annan syn på denna fas och hur de hade gått tillväga. De hade kontaktat de som eventuellt genomför en pågående insats för att höra deras utlåtande samt fråga hur BVC upplevde situationen i rummet mellan pojken och föräldrarna. Här tolkas socialsekreterarnas uttalande som att de går in i kontakten med ovannämnda för att bekräfta föräldrarnas utsago om att det är ett aktivt barn.

Har man nu en insats, alltså pågående så måste man ju, man får väl kolla av lite med dem som har insatsen hur dem, hur det verkar eller ja... dem kanske håller med mamma, ja han har ätit dåligt och han är ett aktivt barn ja men då kanske vi inte behöver öppna, om vi inte har en insats och vi känner att det här är nytt så ska det ju öppnas en utredning på den här informationen

(Fokusgrupp 2, fas tre & Soc. 1).

Dessa två citat visar på att respondenterna som fått tillgång till vinjetten med etniskt majoritetsnamn anser att anmälan syftar till att det är våld i familjen. Den andra respondentgruppen går istället in med inställningen att det kan vara så att familjens uttalande stämmer. Respondentgrupperna har alltså här två olika bilder av samma ärende, vilket kan bidra till att dela in klientgruppen i två delar, *boundary work*. Detta genom att ärendet angående majoritetsfamiljen direkt antas handla om våld. Ärendet angående minoritetsfamiljen benämns inte på detta

sätt utan här läggs istället fokus på samspelet i familjen och hur det ser ut. Denna skillnad i beskrivning av ärendet kan även den kopplas till vart klientens sociala problem förläggs beroende på etnicitet, externt och internt.

5.2.2.1 Sammanfattning

Sammanfattningsvis visar detta temas olikheter på att bilden av ärendet byggs upp på olika sätt utifrån klientens etnicitet, där etnicitet görs beroende på hur socialsekreterarna tolkar ärendet. De socialsekreterare som fått tillgång till vinjetten med etniskt majoritetsnamn för resonemang kring huruvida grannen är en seriös anmälare eller ej vilket är resonemang som aldrig förs i gruppen med tillgång till vinjetten med etniskt minoritetsnamn. Här kan det tolkas som att en anmälan om missförhållanden i en etnisk minoritetsfamilj inte betvivlas till skillnad från när en anmälan kommer in på en etnisk majoritetsfamilj. Skillnaden i hur etnicitet görs i detta tema belyses genom hur den etniska majoritetsfamiljen direkt förknippas med våld till skillnad från etniska minoritetsfamiljen där fokus istället ligger på samspelet i familjen. Dessa skillnader som görs i beskrivningen av ärendet visar på att de sociala problemen förläggs olika beroende familjens etniska tillhörighet. Den etniska majoritetsfamiljen beskrivs som ett våldsärende, de sociala problemen förläggs alltså externt. Detta i kontrast till den etniska minoritetsfamiljen där det istället är frågan om samspel inom familjen som står i fokus i beskrivningen av ärendet, problemen förläggs här internt.

5.3 Familjen

Temat familjen är konstruerat mot bakgrund av respondenternas uttalanden om familjerelationer, konstruktionen av pappa samt konstruktionen av pojken. Temat berör även hur respondenterna pratar kring familjens socioekonomiska status såsom boendeförhållande, arbetslöshet och ekonomiska förutsättningar. I detta tema kommer endast olikheter att presenteras då inga likheter har identifierats.

5.3.1 Olikheter

Åldern på familjen är en aspekt som socialsekreterarna som fick tillgång till vinjetten med etniskt majoritetsnamn diskuterar. De benämner det faktum att föräldrarna måste fått barn tidigt.

Det är att barnet verkar vara ensam hemma med sitt några år äldre syskon. Hur vet man det? De här är 25 år och har ett barn som är fyra år och ett några år äldre syskon, de måste ha fått barn väldigt tidigt. För när man tänker äldre än fyra, när man beskriver det så, så kanske barnet är åtminstone minst sex eller sju år och det är klart då har de fått barn ganska tidigt, har han flera äldre syskon...

(Fokusgrupp 1, fas ett & Soc. 4).

Genom att resonera kring huruvida föräldrarna fått barn tidigt eller inte riskerar socialsekreterarna att befästa bilden av en socialt utsatt familj. Problemen läggs utanför familjen och istället på familjens strukturella uppbyggnad. Denna aspekt diskuteras inte i den fokusgrupp som fått tillgång till vinjetten med etniskt minoritetsnamn. Att denna aspekt inte nämns kan tolkas som att det finns tankar om att detta inte är något som skiljer sig från normen för minoritetsfamiljer. Dessa eventuella tankar om vad som förväntas av en minoritetsfamilj kan kopplas till

den utmaning angående fördomar som Kriz och Skivenes (2010 & 2012) beskriver. Socialsekreterarna i studien (Kriz & Skivenes, 2010 & 2012) uttrycker att fördomar och diskriminering är en stor utmaning som etniska minoritetsfamiljer möter vilket kan bidra till att de inte inkluderas och integreras i samhället. Tolkningen av bristen på uttalanden om Ali's föräldrars ålder, kan kanske bidra till att alla aspekter angående deras ärende inte vägs in i bedömningen av familjen, vilket kan bidra till att utredningen inte blir fullständig. En annan aspekt som heller inte tagits upp om Ali's familj är familjens bostadssituation. Detta är något båda fokusgrupperna med tillgång till vinjetten med etniskt majoritetsnamn berör. De resonerar kring vilken typ av hus som Eriks familj kan tänkas bo i.

... vad är det för hus, om det är ett flerfamiljshus, på åttonde våningen, eller ett radhusområde som pojken bor i...

(Fokusgrupp 1, fas ett & Soc.4).

Att dessa frågor ställs om Erik och hans majoritetsfamilj befäster tanken om att det är yttre faktorer som påverkar huruvida oro finns för Erik. Det öppnar också upp för möjligheten att majoritetsfamiljen kan bo i flera olika typer av områden. Att frågan inte ställs angående minoritetsfamiljen kan istället tolkas som att det finns en föreställning/fördom om vilken typ av område denna minoritetsfamilj bor i, ett socialt utsatt område.

Respondentgruppen med tillgång till vinjetten med etniskt majoritetsnamn resonerar ytterligare kring vilken typ av familj som anmälan kommit in på. De resonerar både om interna familjeförhållanden men även kring familjens socioekonomiska status vilket de menar är något som påverkar en familj mycket.

Soc 4: ... bristande tillsyn börjar det med och sen att det har hänt saker i familjen som gör att det har blivit sämre... för det här barnet, kanske att de har separerat eller mycket missbruk eller våld i familjen som har eskalerat kan man tänka sig

Soc 2: mm tydligt eskalerat

Soc 1: om man kollar på den socioekonomiska situationen så kan man kanske se en bristande ekonomi, utanförskapskänsla, arbetslöshet och den biten

Soc 4: det är ju sådant som påverkar familjer väldigt mycket hur det ser ut i samhället runt om familjen rent strukturellt.

(Fokusgrupp 1, fas tre & Soc. 1, 2 & 4).

När detta resonemang förs kring majoritetsfamiljen benämns de som föränderliga faktorer runt familjen. Yttre faktorer som påverkar denna familj med sociala problem såsom arbetslöshet, bristande ekonomi friställs från familjen.

När respondentgrupperna får tillgång till fas två resonerar de främst kring det våld som eventuellt förekommer i familjen. Det enda som går att utläsa om vilka familjen är, är följande fråga som uttalas från en av socialsekreterarna i gruppen med tillgång till etniskt minoritetsnamn när diskussion förs om vilken information de önskar från förskolan:

... i vilken omfattning liksom, ... är det något jag skall tänka på när jag ringer föräldrarna?...

(Fokusgrupp 2, fas två & Soc. 2).

Utifrån ovanstående citat kan det tolkas som att socialsekreteraren upplever en svårighet i hur hon skall gå tillväga för att försöka komma i kontakt med föräldrarna. Bristen på språkliga kunskaper bland etniska minoritetsfamiljer leder till svårigheter för dessa familjer att integreras i samhället samt att det blir en barriär för dem i vägen för att nå sociala tjänster (Kriz & Skivenes, 2010 & 2012). När socialsekreteraren frågar om det är något hon skall tänka på när hon ringer föräldrarna kan det tänkas att hon är orolig för hur hon skall prata med föräldrarna samt om det kan vara så att familjen har språkliga svårigheter och att det gör de svårt för dem att komma i samförstånd med varandra. Genom att hon har denna fundering och vill ställa frågan till förskolan stärks bilden av en etnisk minoritetsfamilj som saknar språkliga kunskaper samt kunskap om hur det svenska samhället fungerar. Att frågan kring, huruvida de behöver veta något mer innan de tar kontakt med familjen, inte ställs i fokusgrupperna med tillgång till vinjetten med etniskt majoritetsnamn, stärker tanken att denna fråga rör bristen på språklig förmåga hos etniska minoritetsfamiljer.

Vidare i fas två resonerar båda respondentgrupperna främst om vem pappan är eller inte är. I gruppen som fått tillgång till vinjetten med etniskt majoritetsnamn resonerar de kring pappans våld på följande sätt:

... det inte är så tydliga uppgifter men att det ändå rör omsorgen det basala behoven som mat och sådana saker samt våld, det är två grejer som är mycket allvarliga...

(Fokusgrupp 1, fas tre & Soc. 2).

... ett litet barn kan ju ha mycket blåmärken, men flera blåmärken på ryggen är ju inte vanligt ... om vi inte faktiskt har iakttagelser från förskolan som säger att han har "tril-lat in i en dörr"...

(Fokusgrupp 1, fas tre & Soc. 2).

I respondentgruppen som fått tillgång till vinjetten med etniskt minoritetsnamn benämner de inte våldet lika tydligt. De resonerar istället kring samspelet mellan pojken och pappa, samt pappans personlighet.

För jag vill utreda behovet först för att det kan ju vara allt från att pappa är en högljudd och yvig man till att det är våld, eh vi vet ju inte alls. Bara för att man är högljudd, eh det är ju inte bra att Ali reagerar som han gör och det är inte bra att pappa beter sig som han gör. Men sen måste vi ju veta omfattningen. Sen kan man tänka på att pappa behöver, om ni nu vill att jag ska tänka insats så får man ju tänka vad behöver pappa ändra sitt sätt att vara mot pojken.

(Fokusgrupp 2, fas två & Soc. 1).

Samt senare från en annan socialsekreterare i samma grupp:

Det kanske är en pappa som är stor och yvig i gesterna... eller det kanske har varit något jättebråk innan, det vet man ju inte.

(Fokusgrupp 2, fas två & Soc. 2).

Dessa olika sätt att uttala sig om pappan i familjen skapar en skillnad i hur familjens sociala problem ser ut. I den etniska majoritetsfamiljen benämns våldet som det som är familjens problem, vad pappan gör. När våldet beskrivs som problemet förflyttas våldet från familjen i sig och blir istället ett av familjens sociala problem. När socialsekreterarna beskriver pappan i den etniska minoritetsfamiljen handlar det istället om pappans person, vem han är. Han beskrivs som stor, högljudd och yvig i rörelserna. I detta uttalande är det inte längre våldet som är i fokus utan pappans sätt att vara mot pojken, pappa behöver förändras. Genom att benämna pappan i minoritetsfamiljen på detta sätt bidrar de till *othering* processen genom att befästa bilden av att män som tillhör minoritetsgrupper är stora, högljudda och yviga i sitt rörelsemönster. Hos den etniska minoritetspappan är det eventuella våldet bundet till hans person genom hans personlighet till skillnad från den etniska majoritetspappan vars våld betraktas som något han gör. När socialsekreterarna skiljer på förklaringarna till dessa mäns eventuella våld bidrar de även till att skapa gränser mellan "vi" och "dem", *boundary work*.

Ytterligare något som kan kopplas till ovan som berör att "pappan behöver ändra sitt sätt att vara mot pojken" är den utmaning som Kriz och Skivenes (2010) beskriver. Socialsekreterarna som gör detta uttalande tolkas ha kommit fram till samma slutsats som de socialsekreterare som deltagit i Kriz och Skivenes (2010) studie gjort, att föräldrarna kan uppleva en svårighet med att uppfostra och disciplinera sina barn enligt normerna i det samhälle de nu lever i. Att föräldrarna har en annan kulturell bakgrund gör att det kan uppstå en krock mellan det samhälle de nu lever i, de erfarenheter och värderingar de har med sig i bagaget. Pappan i minoritetsfamiljen behöver nu hjälp att väga upp det "kulturalistiska underskottet" (Herz, 2012). När socialsekreteraren antar att pappan har svårigheter med att veta hur denne skall uppfostra pojken befäster de, genom sin trodda kulturkompetens, också kategoriseringen av den andre (Herz, 2012).

I gruppen som fått tillgång till vinjetten med etniskt majoritetsnamn vill de i fas tre prata separat med både mamma, pappa och pojken. De för en diskussion kring huruvida våldet drabbar andra än pojken och om familjen är hjälpsökande.

Soc 4: Sen så låter ju det lite konstigt att man går till BVC, man kanske vill ha hjälp...

Soc 2: Mamman kanske vill ha hjälp, hon hintar ju lite, mamman säger ju i uppgifterna, hon lyser ju på ett problem i samtalet. Man vet ju inte, hon kanske vill ha hjälp hon med. Nu skall vi ju inte spekulera men det är ju sådant man kan tänka när det är våld i en familj, att de är fler i familjen som behöver hjälp.

Soc 4: Hon kanske skyddar sig själv eller pappan

(Fokusgrupp 1, fas tre & Soc. 2 &

4).

Den andra respondentgruppen upplevs fortfarande ha samma inställning som i fas två då de inte tolkar det som att det är våld med en gång utan att de istället vill undersöka samspelet

mellan föräldrar och barn. Detta genom att kontakta BVC för ytterligare uppgifter inom förhandsbedömningen.

Soc 2: ... vad är vad och vad behöver vi veta innan vi öppnar utredning?

Soc1: det jag tänker att man skulle kunna fråga BVC om hur samspelet mellan mamma eller ja föräldrarna och barn ser ut för jag antar att det är mamma som kommer... alltså hur dem upplevt relationerna, samspelet i rummet mellan dem när de varit där...

(Fokusgrupp 2, fas tre & Soc. 1 &

2).

Skillnaden mellan respondentgruppernas resonemang blir att de med tillgång till vinjetten med etniskt majoritetsnamn upplevs se en hjälpsökande familj där våldet antas drabba fler i familjen än pojken. Detta till skillnad från gruppen som fått tillgång till vinjetten med etniskt minoritetsnamn där de istället för ett resonemang om en mamma som tar hand om familjen och inte pappan. Denna syn på hur våldet ter sig i en etnisk majoritetsfamilj kan ses som något socialt konstruerat, då socialsekreterarnas erfarenhet säger att det är så i dessa familjer, där våld är en faktor. Tanken om att det är mamman som tar hand om familjen kan föras samman med hur etnicitet görs i socialt arbete. Etnicitet är något som skapas och görs i samspel med andra (Fenton, 2010) och genom att säga att det är mamman som kommer med barnet skapas och reproduceras tanken om att kvinnor från minoritetsfamiljer har ansvaret för omvårdnaden i familjer.

5.3.1.1 Sammanfattning

Sammanfattningsvis under detta tema kan det konstateras att respondentgrupperna har olika syn på familjen. Majoritetsfamiljen kan utifrån detta tema tolkas som en familj med sociala problem där det spekuleras kring familjens boendesituation, ekonomiska status, våldet, relationerna inom familjen samt föräldrarnas ålder. Bilden av denna familj konstrueras i relation till de yttre faktorer som påverkar familjen.

Minoritetsfamiljen beskrivs, i kontrast till majoritetsfamiljen, inte genom vilka yttre faktorer som påverkar familjen. Här förklaras istället familjens problem genom vilka de är, pappan är en stor och yvig man som behöver förändras. Bilden av denna familj konstrueras därmed i relation till inre faktorer i familjen.

6. Diskussion och Slutsats

Under rubriken resultatdiskussion kommer studiens syfte, forskningsfråga och slutsats diskuteras i relation till tidigare forskning och teoretiska utgångspunkter. Under rubriken metodiskussion kommer studiens metodologiska val med dess eventuella problem och svårigheter att diskuteras för att visa hur en studie med liknande fokus skulle kunna genomföras på ett sätt som är mer stringent.

6.1 Resultatdiskussion och slutsats

Syftet med studien var undersöka hur socialsekreterare tar hänsyn till och resonerar kring klientens etniska tillhörighet när denna gör sin bedömning inför en social barnavårdsutredning, och hur de genom detta gör och reproducera tankar om etnicitet. Detta genom forskningsfrågan, *hur görs etnicitet i samband med sociala barnavårdsutredningar?*

Sveriges övergång till att vara ett mångkulturellt samhälle förändrar det sociala arbetet genom att socialsekreteraren möter allt fler människor med etnisk minoritetsbakgrund. Hur agerar och tänker då socialsekreteraren i mötet med den etniska minoritetsklienten? Utifrån studien kan det konstateras att socialsekreteraren bedömer ärenden med etniska minoritetsfamiljer annorlunda i förhållande till etniska majoritetsfamiljer. Dock är det inte genom uttalanden som kan tolkas vara rasistiska eller diskriminerande, utan skillnaderna ligger snarare i de små detaljerna.

Dessa små detaljer påverkar hur ärendet bedöms i stort men också de olika delarna var för sig. De små uttalandena angående familjen leder sammantaget till att konstruktionen av familjen görs olika. Majoritetsfamiljen kopplas samman med dess omgivande struktur och där förläggs också en del av familjens problem. Medan problemen i minoritetsfamiljen snarare förläggs inom familjen och att det är familjen som behöver förändras för att de skall ta sig ur de sociala problemen, de "är" sina problem. Denna generella skillnad mellan hur de båda ärendena bedöms bidrar till att både skapa *Boundaries* och att göra en skillnad på "vi" och "dem", *othering*. Genom att dra dessa gränser och beskriva "de andra", om än i de små detaljerna, så är socialsekreterarna medverkande i skapandet av "de andra".

En av de största skillnaderna som funnits mellan respondentgrupperna är denna konstruktion av familjen. Uttalandena som socialsekreterarna gör ger en bild av en etnisk minoritetsfamilj som bor i socialt utsatta områden, att de eventuellt har språkliga svårigheter samt att pappans handlande kopplas till hans sätt att vara, stor och yvig. Dessa antaganden om familjen görs endast baserat på vilket namn pojken givits i vinjetten. Kriz och Skivenes (2010 & 2012) beskriver att socialarbetarna i deras studie uttryckt att en av de stora utmaningarna som etniska minoritetsfamiljer möter är fördomar, vilka kan göra att de inte inkluderas och integreras i samhället. Är det så att även socialsekreterare påverkas i sina bedömningar av vad fördomarna säger om en etnisk minoritetsfamilj?

Resultatet i denna studie skall därför inte ses som kritik mot hur socialsekreterarna resonerar i dessa ärenden utan istället visa på hur lätt det är att dela in människor i olika grupper och tillskriva dessa olika egenskaper. Etnicitetens konstruktion grundas i handlanden och resonemang såsom socialsekreterarna gjort i studien och bidrar till struktureringen av den moderna världen. Genom att socialsekreterarna görs medvetna om sin egen betydelse i skapandet av etnicitet får de också chansen att resonera kring detta och ges möjlighet till att väva in denna kunskap i sitt yrkesutövande.

Och hur skall då socialsekreteraren tänka när denne möter en klient med etnisk minoritetsbakgrund? Vilket är det rätta sättet? I förhållande till den diskussion som förts ovan kan det tänkas att det finns en svårighet i att socialsekreterare tar hänsyn till etnicitet och har en förförståelse av hur etniska minoritetsfamiljer brukar agera. Detta då det bidrar till risken att den etniska minoritetsfamiljen inte bedöms lika som den etniska majoritetsfamiljen. Dock finns det en svårighet i att inte ta hänsyn till etniciteten och enbart bedöma ärenden utifrån våra normer. Frågan är om det finns något rätt eller fel för vilken väg socialsekreteraren än tar så blir det fel. Hur skall en socialsekreterare tänka när denne möter en klient med annan etnisk härkomst? För att kunna möta etniska minoritetsfamiljer krävs en förförståelse kring kultur, etnicitet och "dess" vanor, kulturkompetens. Denna förförståelse bör inte vara fast utan anpassas

efter klienten som sitter vid andra sidan bordet. I föräldraskapet agerar föräldrar utifrån de erfarenhet och kunskaper som de bär med sig från sin kultur. Att dessa kunskaper påverkar föräldrarna när de uppfostrar sina barn är något socialsekreterare behöver ha en förståelse för även om fokus alltid bör ligga på att barn växer upp under trygga och goda förhållanden vilket tydliggörs i Socialtjänstlagens 5 kap. 1§ 1p (Svensk lag, 2015).

I Soydans (1995) studie beskriver han att socialarbetarna i Sverige antar ett etnocentriskt förhållningssätt i bedömningen av ärendet vilket innebär att de inte lägger någon vikt vid klientens kulturella och etniska tillhörighet utan gör bedömningen enligt majoritetsbefolkningens värderingar och normer. Denna studies resultat överensstämmer inte med Soydans (1995) resultat angående vilket förhållningssätt socialarbetarna har gentemot etniska minoritetsklienter. Resultatet kan snarare kopplas samman med Eliassis (2014) studie där det framkom att socialarbetarna inte bara ser kulturella skillnader utan också framhäver dessa genom sitt resonemang och sin bedömning i ärendet. I likhet med Eliassis (2014) studie framkommer även här i denna studie att socialsekreterarna exkluderar viktiga yttre faktorer i ärendet som rör den etniska minoritetsfamiljen.

Vad betyder resultatet i studien då för socialt arbete? Det kan bidra till att medvetandegöra den komplexitet som ryms i begreppet etnicitet i förhållande till socialt arbete. Studien visar att socialsekreterarna tar hänsyn till och gör skillnad i bedömning av ett ärende när klienten har etnisk minoritetsbakgrund. Genom att de konstruerar ärendena olika gör de etnicitet även om så kanske inte var meningen med uttalandena. Betydelsen av detta för socialt arbete är således att alla klienter inte bedöms lika och att ett barns behov av en trygg uppväxt upplevs olika beroende på vilken etnisk härkomst familjen tros ha.

6.2 Metoddiskussion

I efterhand kan det konstateras att valet av metod för studien var ett lämpligt val. Dock upplever författarna att förändringar kan göras för att få ett rikare material. Den första förändringen som föreslås inför kommande studier i likhet med denna är en förändring av vinjettens utformning. Förändringen som författarna anser skulle påverka studien i positiv bemärkelse är först och främst att beskrivningen av våldet bör göras mer diffus för att lämna utrymme för ytterligare spekulationer från socialsekreterarnas sida. I dagens utformning av vinjetten fastnar socialsekreterarna i resonemang kring att de måste inleda utredning vid misstanke om våld vilket författarna upplevde ledde bort diskussionen från studiens syfte. En annan förändring som anses vara önskvärd är att vinjetterna ges ett rikligare innehåll så att respondenterna till exempel inte fastnar i resonemang om anmälares anonymitet, även om detta resonemang lett till intressanta fynd i denna studie.

I vinjetten med etniskt minoritetsnamn i denna studie har pojken fått ett namn som kan tolkas härleda hans ursprung till mellanöstern. Att namnge pojken på detta sätt kan ha påverkat studien och det vore intressant att undersöka om, i detta fall, pojkens antydda nationalitet påverkar hur socialsekreterarna resonerar. Ett förslag till framtida studier är således att namnge klienten med ett namn som tillexempel antyder ett asiatiskt eller sydamerikanskt ursprung, för att undersöka om detta ger ett liknande resultat.

Denna studie förlorar en del på att den endast vilar på två fokusgruppintervjuer med få deltagare av vilka en berör den gruppen studien ämnar undersöka. Inför framtida studier, i enlighet med denna, kan det vara lämpligt, om möjligt, att genomföra fler fokusgrupper för att på så sätt kunna bekräfta fynden i flera gruppers uttalande. Trots vetskapen om att studien är liten och grundas på endast sex socialsekreterares uttalanden har den ändå bidragit till ett rikligt material vilket kan bekräfta att valet av vinjett i kombination med fokusgrupp var en lämplig metod för studier såsom denna. Mot bakgrund av studiens storlek samt att den berör ett relativt outforskat område bör den ses som explorativ med syftet att ge förslag till kommande studier. En tanke kan vara att studera om fynden av vart familjernas sociala problem förläggs, internt kontra externt, går att bekräfta i en mer omfattande studie.

Vad det gäller analysen finns det en medvetenhet om att författarna agerar som både skapare och är skapade av sociala konstruktioner genom också vilka vi gör våra tolkningar. Därför kan det därmed konstateras att en objektivitet i analysen är så gott som omöjlig då vi är påverkade av vårt sammanhang och vår förståelse av denna.

Utifrån metodval och resultat i studien går det inte att säga något om utfallet i utredningar där klienterna har olika etnicitet. Det går enbart att föra ett resonemang kring de diskussioner som förs angående de olika orosanmälningarna som inkommit.

Referenser

- Álvarez-Pérez, P., Fernández-Borrero, M-A. & Vázquez Aguado, O. (2014). When Knowledge Is Not Enough: Elements to Strengthen Intercultural Sensitivity Among Professionals of Social Services in Andalusia (Spain), *Journal of Social Service Research*, 40:3, 353-366, DOI: 10.1080/01488376.2014.901278.
- Andersson, G., & Sallnäs, M. (2012). Social barnavård och barns utsatthet. I I. Höjer., M. Sallnäs & Y. Sjöblom (Red.), *När samhället träder in – barn, föräldrar och social barnavård* (s. 13-30). Lund: Studentlitteratur.
- Andersson, K. & Ahnlund, P. (2009). Urvalets betydelse för kvalitativa intervjustudier i teori och praktik. I L. Dahlgren & L. Sauer (Red.), *Att forska i socialt arbete – utmaningar, förhållningssätt och metoder* (s. 181-196). Lund: Studentlitteratur AB.
- Barn, R. (2007). 'Race', Ethnicity and Child Welfare: A Fine Balancing Act. *British Journal of Social Work*, 37(8), 1425-1434.
- Bryman, A. (2011). (Andra upplagan). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.
- Börjeson, B. (Andra upplagan). (2009). *Förstå socialt arbete*. Malmö: Liber AB.
- Denscombe, M. (2009). *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Dominelli, L. (1998). *Multiculturalism, anti-racism and social work in Europe*, i Williams C., Soydan H. and Johnson M. (Red.), *Social work and Minorities: European Perspectives*, London, Routledge.
- Dominelli, L. (2008). *Anti-racist social work*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Dümmler, K., Dahinden, J. & Moret, J. (2010). Gender Equality as 'Cultural Stuff': Ethnic Boundary Work in a Classroom in Switzerland, *Diversities*, 12(1), 19-37.
- Egelund, T. (2008). Vinjettstudier. I A. Meeuwisse, H. Swärd, R. Eliasson-Lappalainen & K. Jacobsson. (Red.), *Forskningsmetodik för socialarbetare* (s. 136-153). Stockholm: Natur och Kultur.
- Eliassi, B. (2014). Constructing cultural Otherness within the Swedish welfare state: The cases of social workers in Sweden. *Qualitative Social Work*, 14(4), 554-571, DOI: 10.1177/1473325014559091.
- Fenton, S. (2010). (Andra upplagan). *Ethnicity*. Cambridge: Polity Press.
- Giddens, A. (Fjärde upplagan). (2007). *Sociologi*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Herz, M. (2012). *Från ideal till ideologi: Konstruktioner av kön och etnicitet inom socialtjänsten* (Avhandling, Örebro Universitet, Institutionen för Juridik, Psykologi och Socialt arbete).
- Jacobsen, D-I. (2012). *Förståelse, beskrivning och förklaring - introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur AB.

Korbin, J. E. (1991) 'Cross cultural perspectives and research directions for the 21st century', *Child Abuse and Neglect*, 15(1), 67-77. Hämtad från:
<http://web.b.ebscohost.com/bibl.proxy.hj.se/ehost/detail/detail?vid=4&sid=aabade36-bd6e-4419-b24c->

[fc92791d6849%40sessionmgr120&hid=110bdata=JkF1dGhUeXBIPWNvb2tpZSxpcCx1aWQmc2l0ZT1laG9zdC1saXZl#AN=SM129320&db=snh](http://web.b.ebscohost.com/bibl.proxy.hj.se/ehost/detail/detail?vid=4&sid=aabade36-bd6e-4419-b24c-fc92791d6849%40sessionmgr120&hid=110bdata=JkF1dGhUeXBIPWNvb2tpZSxpcCx1aWQmc2l0ZT1laG9zdC1saXZl#AN=SM129320&db=snh)

Križ, K., & Skivenes, M. (2012). Child-centric or family focused? A study of child welfare workers' perceptions of ethnic minority children in England and Norway. *Child & Family Social Work*, 17(4), 448-457, DOI: 10.1111/j.1365-2206.2011.00802.x

Križ, K., & Skivenes, M. (2010). 'Knowing Our Society' and 'Fighting Against Prejudices': How Child Welfare Workers in Norway and England Perceive the Challenges of Minority Parents. *British Journal of Social Work*, 40(8), 2634-2651, DOI: 10.1093

Lindholm Schulz, H. (2016). *Etnicitet*. Hämtad 12 april, 2016, från
<http://www.ne.se.bibl.proxy.hj.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/etnicitet>

Migrationsverket (2016). *Statistik*. Hämtad 29 mars, 2016, från
<http://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Statistik.html>

Padgett, D. K. (2008). (Andra upplagan). *Qualitative methods in social work research*. Los Angeles: Sage Publications.

Papadopoulos, I. (2006). *Transcultural Health and Social Care*. Churchill Livingstone Elsevier: Edinburgh.

Sandberg, G. (2010). *Etnicitet, ungdom och socialt arbete: En analys av kulturbegreppet i ett komplext och kluvet forskningsfält* (Licentiatavhandling, Linnéuniversitetet, Institutionen för Socialt arbete).

Sauer, L. & Dahlgren, L. (2009). Introduktion. I L. Dahlgren & L. Sauer (Red.), *Att forska i socialt arbete – utmaningar, förhållningssätt och metoder* (s. 9-29). Lund: Studentlitteratur AB.

Sawrikar, P. (2014). Inadequate supervision or inadequate sensitivity to cultural differences in parenting? Exploring cross-cultural rates of neglect in an Australian sample, *Qualitative Social Work* September 2014, no. 5, 619-635, DOI: 10.1177/1473325013512359.

Socialstyrelsen (2010). *Interkulturellt socialt arbete*. Hämtad 1 april, 2016, från
<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/18063/2010-6-9.pdf>

Soydan, H. (1995). A cross-cultural comparison of how social workers in Sweden and England assess a migrant family, *Scandinavian Journal Of Social Welfare*, 4(2), 85-93, DOI: 10.1111/j.1468-2397.1995.tb00084.x

Soydan, H., Jergeby, U., Olsson, E. & Harms-Ringdahl, M. (1999). *Socialt arbete med etniska minoriteter- en litteraturöversikt*. Stockholm: Liber.

Spehar, A. & Berg, L. (2011). Migration och migrationspolitik i Europa. I L. Berg & A. Spehar (Red.), *EU och välfärdens Europa* (s. 202-255). Malmö: Liber AB.

Svensk Lag. (2015). Uppsala: Iustus förlag AB.

Williams, C. & Soydan, H. (2005). When and How Does Ethnicity Matter? A cross-National Study of Social Work Responses to Ethnicity in Child Protection Cases, *British Journal of Social Work* 2005, no. 35, 901-920, DOI: 10.1093/bjsw/bch281

Ålund, A. (2002). Sociala problem i kulturell förklädnad. I A. Meeuwisse & H. Swärd. (red.). *Perspektiv på sociala problem*. Stockholm: Natur och Kultur.

Bilagor

Bilaga 1.

Fokusgruppfrågor

- Tacka för att dem är med i studien.
- Syftet med studien är att undersöka hur socialsekreterare bedömer och resonerar kring ett fiktivt fall där de får tillgång till tre olika orosanmälningar rörande samma fall. Ni kommer i fokusgruppen få ta ställning till tre olika faser där vi börjar med att diskutera den första fasen som ni blivit tilldelade innan vi går vidare på dem andra två.
- Fokusgruppen beräknas ta cirka 1-2 timmar beroende på diskussionens fortgång. Det finns förberedda frågor till denna fokusgrupp men dem är endast till för att sätta igång diskussionen.
- I studien kommer ingen utav er att benämnas med namn inte heller kommunerna kommer att avslöjas. Ni kommer att benämnas i studien endast som socialsekreterare och en grov beskrivning av grupp sammansättningarna kommer att göras. Detta material kommer endast att användas i denna studie, det är helt frivilligt att delta i studien och ni kan närsomhelst avbryta ifall ni inte vill vara med längre. Allt som sägs under fokusgruppen är konfidentiellt och anonymt.
- Inspelning, vill ni läsa transkribering? Det vore tacksamt om ni pratade en i taget för att underlätta för oss när vi ska höra vem som säger vad.

Fas 1.

1. Vad är er första tanke när ni läser det här fallet?
2. Hur hade ni agerat i denna fas? Motivera!
3. Bedömer ni att fallet behöver undersökas vidare och i så fall på vilket sätt?
4. Vilken ytterligare kontakt/information hade ni önskat?
5. Hur tänker ni kring anmälares beskrivningar av fallet? Gör det att ni upplever oro för pojken?
6. Hur skulle ni gradera er oro på en skala 1-10, där 1 motsvarar att orosanmälan noteras men ingen vidare åtgärd görs och 10 motsvarar ett omedelbart omhändertagande.

Fas 2.

1. Har era tankar kring ärendet förändrats med denna ytterligare information?
2. Hur hade ni agerat i denna fas? Motivera!
3. Hur skulle ni gradera er oro på en skala 1-10, där 1 motsvarar att orosanmälan noteras men ingen vidare åtgärd görs och 10 motsvarar ett omedelbart omhändertagande.

Fas 3.

1. Ärendet är nu klarare, hur hade ni gått vidare med denna familj? Motivera!

2. Anser ni att något typ av stöd behövs för denna familj, i så fall, vilket?
3. Hur skulle ni gradera er oro på en skala 1-10, där 1 motsvarar att orosanmälan noteras men ingen vidare åtgärd görs och 10 motsvarar ett omedelbart omhändertagande.

Generella frågor.

1. Är det något specifikt som du/ni tänker på när ni läser detta fall som är anmärkningsvärt?

TACKA FÖR DELTAGANDE I STUDIEN.